

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΗ'

Συνδρομή ἑτησίαι: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. Ἐκτός, ἔτους καὶ εἰς ἐτήσια.— Γραφεῖον Ἀναθ. Ἐστ. τῆς ἑσπερ. Πανεπιστημίου 39.

22 Ἰουλίου 1884

ΤΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

(28 Αὐγούστου 1834).

Ἡ ἑορτὴ τῆς 28 Αὐγούστου 1834. — Ἑορταὶ ἔθνικαὶ προηγηθεῖσαι τῆς 2 Φεβρουαρίου 1833, τῆς 20 καὶ 31 Μαρτίου 1833, τῆς 11 Φεβρουαρίου 1834. Λόγος ἐκφωνηθεὶς. — Ἡ ἑορτὴ τῆς 28 Αὐγούστου 1834. Σκοπὸς αὐτῆς. — Ἐναρξίς ἀρχαιολογικῶν ἀνασκαφῶν ἐν τῇ Ἀκροπόλει. — Λέων Κλέντες ἑσθρὸς τῶν ἀρχαιολογικῶν ἀνασκαφῶν. — Διασκευαὶ κατὰ τὴν ἑναρξίν τῶν ἐργασιῶν. — Ἐλευσίς Ὁθωνος εἰς Ἀθήνας. — Ἐποδοχὴ αὐτοῦ εἰς Πειραιῶν. — Προσφώνησις Γιαννακοῦ Βλάχου. — Προσφορὰ τῷ Βασιλεῖ γλαυκῶς καὶ κλάδου ἐλαίας. — Ἐποδοχὴ τοῦ Βασιλέως εἰς Ἀθήνας. — Ἐπιγραφή τιμητικὴ τῆς Πύλης τοῦ Ἀδριανοῦ. — Πρόγραμμα τῆς τελετῆς τῆς 28 Αὐγούστου 1834. — Περιγραφή αὐτῆς κατὰ τὰς ἐφημερίδας τοῦ Ναυπλίου. — Ἰωάννης Κλάδος τελετάρχης. — Λόγος Κλέντες. Βιογραφία τούτου.

Τῇ 28 Αὐγούστου τοῦ ἔτους 1834 ἐτελέσθη ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν πάνδημος καὶ χαρμόσυνος πανηγυρίς, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ πολῖται τῶν Ἀθηνῶν, καὶ πάντες οἱ μετασχόντες ἐξεδήλωσαν μέγα ὑπὲρ αὐτῆς ἀγάπην, καὶ χάριν δι' ἐκτάκτου παρασκευῆς καὶ πομπῆς.

Ἡ ἑορτὴ αὕτη δὲν ἦτο ἡ πρώτη, ἦν ἦσαν οἱ Ἀθηναῖοι, ἀφ' ἧς ἡ Ἀττικὴ μετὰ τῆς Βυθιαίας καὶ τῆς Φθιώτιδος ἐγένετο ἐπαρχία τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου τῷ 1833· διότι καὶ πρὸ τῆς προσηρτήσεως οἱ Ἀθηναῖοι ἐώρτασαν διὰ δοξολογίας τῇ 2 Φεβρουαρίου ἐν τῷ ναῦ τοῦ Θεσείως τὴν ἀφιξίν τοῦ Ὁθωνος εἰς τὴν Ἑλλάδα (25 Ἰανουαρίου 1833).

Τὴν 20 Μαρτίου ἐώρτασαν τὴν ἀφιξίν τῆς βασιλικῆς φρουρᾶς πρὸς κατάληψιν τῶν Ἀθηνῶν, κατὰ τὴν περὶ ταύτης συνθήκην. Πάντες τότε οἱ πολῖται ἐξῆλθον μετὰ τῶν ἱερέων, καὶ τῶν μαθητῶν τῶν σχολείων, καὶ δι' ἄσμάτων καὶ ζητωκραυγῶν ὑπεδέχθησαν τὸν ἐρχόμενον βαυαρικὸν στρατόν. Συνέχεια δὲ τῆς ἑορτῆς ταύτης ὑπῆρξε καὶ ἡ τῆς 31 τοῦ αὐτοῦ μηνός, καθ' ἣν παρεδόθη ἡ Ἀκρόπολις, ὃ δὲ λαὸς σύσσωμος ἀνέβη εἰς αὐτὴν μετὰ τῆς βασιλικῆς φρουρᾶς, καὶ ἐστήθη ἐκεῖ, βασταζομένη ὑπὸ ἀπομαχῶν Ἀθηναίων, εὐλογούντων τῶν ἱερέων καὶ τῶν πολιτῶν, ἡ Ἑλληνικὴ σημαία, τὸ σύμβολον τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς τάξεως.

Κατὰ τὸ 1834, τῇ 11 Φεβρουαρίου, ἐτελέσθη ἕτερα δοξολογία ἐν τῷ αὐτῷ ναῦ τοῦ Θεσείως, (Ἀγ. Γεωργίου), καὶ φωτοχυσία τὸ ἑσπέρας εἰς

τὰς ὀλίγας σωζόμενας οἰκίας, εὐθὺς ὡς ἐκινεοποιήθη, καὶ ἐγένετο γνωστὴ ἡ ἀπόφασις ὅτι αἱ Ἀθηναῖοι ὠρίστησαν καθέδρα τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου, καὶ ἐξεδόθη τὸ διάταγμα τῆς 29 Ἰανουαρίου 1834 ἐν Ναυπλίῳ περὶ ἀνεγέρσεως Ναοῦ τοῦ Σωτήρος ἐν Ἀθήναις ἁπλὸς αἰώνιον μνήμην τῆς θαυματουργοῦ ἀντιληψέως τῆς θείας Προνοίας, τῆς ῥυσαμένης τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν ἀπὸ δεινῶν καὶ κινδύνων, καὶ πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν μεταγενεστέρων εἰς τὴν πίστιν, δι' ἧς οἱ προπάτορες τῶν ἀνεκτέθησαν τὴν ἐλευθερίαν τῶν εἰς τοὺς ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι 1830 αἰματώδεις πολέμους».

Ἐν τῇ τελετῇ ταύτῃ τῆς 11 Φεβρουαρίου 1834 ἐξεφωνήθη καὶ λόγος παρὰ πολίτου, ὃ ὁποῖος προοιμιάθη ὡς ἑξῆς

«Ὁ ἄνθρωπος Ἀθηναῖοι,

«Βίς τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἔμπροσθεν τοῦ ἀρχαιολογικοῦ πρὸ 2,000 περίπου χρόνων ἀνηγεμένου τούτου μνημείου, εἰς τιμὴν τοῦ πρώτου συγκομιστοῦ καὶ πολιτοῦ τῆς πόλεως ταύτης, τοῦ Θεσείως, συνήλθομεν σήμερον ἵνα πανηγυρίσωμεν, κατὰ νόμους θρησκείας, τὴν μεγάλην ἑορτὴν τῆς ἀνεγέρσεως τῆς πόλεως μας· καταλληλότερον τόπον δὲν εἴμποροῦσαμεν νὰ ἐκλέξωμεν πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν, παρὰ τὸ ἔδαφος ἐπὶ τοῦ ὁποίου κεῖται τὸ περίβλεπτον μνημεῖον ἐκείνου, ὅστις διὰ τῆς φρονήσεως καὶ ἀνδρείας του ἐστάθη ὁ θεμελιωτὴς καὶ εὐεργέτης τῆς πόλεως ταύτης».

Ἀφορμὴ πανηγύρεως ὑπῆρξαν καὶ αἱ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο αὐτὴ ἀφιξίς τοῦ Ὁθωνος εἰς Ἀθήνας.

Αἱ πανηγυρεῖς ὅμως αὐταὶ ἦσαν καθαρῶς πολιτικαί, ἀφορμὴν εἶχον πολιτικὸν γεγονός, ἢ πρόσωπον, χάριν τοῦ ὁποίου ἐτελέσθησαν· αἱ πολιτικαὶ δὲ πανηγυρεῖς συγκινοῦσιν, ὡς γνωστόν, πλειότερον τὸν λαόν, καὶ παρὰ πᾶσαν ἄλλην κινουῦσαι τὸ γενικὸν διάφορον, ὥστε πάντες συμμετέχουσιν αὐτῶν, εἴτε ὡς δράσται, εἴτε ὡς θεαταί, διότι τὰ πολιτικὰ γεγονότα, καὶ τὰ πολιτικὰ πρόσωπα ἔχουσιν ἄμεσον ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ καθόλου κοινωνικοῦ σώματος, καὶ ἐπὶ τῶν μελῶν αὐτοῦ καθ' ἕκαστον. Πᾶσα ἄλλη τελετὴ δύναται νὰ εἴνε λαμπρὰ καὶ χαρμόσυνη, ἀλλὰ δὲν συγκινεῖ τὰ πλήθη, καὶ τελεῖται συνήθως μονομερῶς μεταξὺ τῶν διαφορομένων προσώπων.

Ἄλλ' ἡ πανήγυρις αὕτη, περί ἧς γράφομεν, τῆς 28 Αὐγούστου 1834, δὲν εἶχεν ἀφορμὴν πολιτικὸν γεγονός τῶν χρόνων ἐκείνων, ἀλλ' οὐδὲ ἦτο ἰδιωτικὴ ἢ δημοτικὴ, ἦτο πανήγυρις ἐθνικὴ, μοναδικὴ ἴσως εἰς τὰ χρονικά τῶν ἐθνῶν καὶ πρωτοφανὴς, τελεσθεῖσα πρὸς καθαρῶσιν τῆς πραγματώσεως εὐγενούς ἰδέας, τῆς ἀνορθώσεως τοῦ Παρθενῶνος, καὶ τῶν τῆς Ἀκροπόλεως ναῶν μετὰ τὴν ἐπάνοδον τῆς ἐλευθερίας ἐπὶ τοῦ κλασικοῦ εὐάφους, καὶ ὑπὸ τὴν σκιὰν τῆς κυανολεύκου Ἑλληνικῆς σημαίας, ἧτις πρὸ ἐνός ἔτους εἶχεν ἐκεῖ ὀριστικῶς στηθῆ μετὰ παρέλευσιν ὀλοκλήρων αἰῶνων δουλείας. Ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἦτο νέα Κυριακὴ τῆς Ὀρθοδοξίας, καθ' ἣν ἐπισήμως ἐωρτάσθη ἡ πρὸ πολλοῦ μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων ἀρξασμένη ἐργασία πρὸς διάσωσιν τῶν μέχρις ἐκείνης τῆς στιγμῆς καταστρεφόμενων ἀρχαιοτήτων, πρὸς ἴδρυσιν μουσείων, καὶ πρὸς δημοσίευσιν ἐπιγραφῶν. Πάντες οἱ Ἕλληγες ἐγίνωσκον τὴν μεγάλην ἀξίαν τῶν ἀρχαίων μνημείων, ἐβλεπον τὴν ἐπ' αὐτῶν καθημερινὴν ὄψαν τῆς πατρίδος, τὴν διατηρήσαντες ἀσβεστον τὴν μνήμην αὐτῆς, καὶ κατενόουν τὴν ὠφέλειαν, ἣν ὁ πολιτισμὸς προσεπορίζετο ἐκ τῆς διατηρήσεως αὐτῶν, ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν, ἐκ τοῦ καθαρισμοῦ τῶν ναῶν, ἐκ τῆς προφυλάξεως ἀπὸ τῆς φθορᾶς καὶ τῆς ἀρπαγῆς· διότι ἡ πρώτη ἀπαίτησις, ἣν εἶχεν ἀπὸ τῆς νέας Ἑλλάδος ὁ πεπολιτισμένος κόσμος, ἦτο ἡ ἐπιμέλεια τῶν ἀρχαίων τούτων λειψάνων. Ἀλλὰ πρὸ πάντων εἰς τοῦτο διεφέροντο οἱ Ἀθηναῖοι, ὧν ἡ πόλις διέσωζε τὰ ἀριστουργήματα τῆς ἀρχαίας τέχνης, τὰ ὅποια καθ' ἑκάστην ἐπισκέπτοντο θαυμάζοντες οἱ σοφοὶ τῆς Εὐρώπης, καὶ τὰ ὅποια μέχρις ἐκείνου τοῦ χρόνου ἀδιαλείπτως καταστρέφοντο, ἔρμαιον ὄντα τῆς ἀμαθείας, καὶ ἀντικείμενον τῆς κερδοσκοπίας τῶν κατακτητῶν. Ἀνὰ πᾶσαν δὲ στιγμὴν ἀνεμίμνησκον εἰς τοὺς Ἀθηναίους τὴν ἀπόλειαν πολυτίμου κόσμου τῆς πόλεως τῶν καὶ ὁ μέγας πύργος τοῦ τότε σιγῶντος ὠρολόγιου τῆς ἀγορᾶς, ὅπερ ἠγεῖρεν ὁ λόρδος Ἐλγιν, ὡς ἀντάλλαγμα τῶν καλλιτεχνημάτων, ἅτινα ἐκ τοῦ Παρθενῶνος ἀφῆρπασε.

Διὰ ταῦτα καὶ ἡ ἐορτὴ τῆς 28 Αὐγούστου ὑπῆρξε πάνδημος, καὶ ἐωρτάσθη μετ' ὄλης τῆς πομπῆς, ἧτις ἤρμαζεν εἰς τὴν πραγματῶσιν τὸσον ὑψηλῆς ἐθνικῆς ἰδέας.

Ὅτε ἡ πανήγυρις αὕτη ἐτελεῖτο, πρωτεύουσα τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου ἦτο ἐπὶ τὸ Ναυπλίον. Εἶχε μὲν ὀριστικῶς ληφθῆ ἀπόφασις ὅτι αἱ Ἀθηναὶ ἤθελον εἶσθαι ἡ ὀριστικὴ πρωτεύουσα, ἀλλὰ τὸ διάταγμα τῆς μεταθέσεως αὐτῆς ἀπὸ Ναυπλίου ἐξεδόθη μετὰ 20 ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἐορτῆς, τὴν 18 Σεπτεμβρίου 1834, ὁ δὲ βασιλεὺς Ὀθων ἀφίκετο καὶ ἐγκατέστη ἐν Ἀθήναις ὀριστικῶς τὴν 13 Δεκεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους. Συνέβη θύως τότε ὁ βασιλεὺς Ὀθων νὰ διατρίβῃ ἐν Ἀθήναις,

ἐντεῦθεν προτιθέμενος νὰ ἐξακολουθήσῃ περιόδειαν εἰς τὴν Στερεάν Ἑλλάδα. Καίτοι δὲ δὲν ὑπῆρχον τότε ἐν Ἀθήναις μεγάλα στρατιωτικὰ σώματα, καὶ πληθὺς ὑπαλλήλων ἀνωτάτων καὶ κατωτάτων, καίτοι ὁ πληθυσμὸς τῆς πόλεως ἦτο ἀραιός, μόλις ἀναβαίνων εἰς 12,000, καίτοι ἔλειπον ἐντελῶς ὄχηματα (εἰσαχθέντων μόνον μετὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ Ὀθωνος), καίτοι δὲν ὑπῆρχε πᾶσα ἐκείνη ἡ πολυτέλεια, ἡ κοσμοῦσα σήμερον τὰς δημοσίας τελετάς, ἡ ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως τελετὴ ἀπέβη λαμπρὰ κατ' ἐξοχὴν καὶ σεμνοπρεπῆς.

Πρὶν εἰσελθῶμεν εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς ἐορτῆς ταύτης, ἀνάγκη νὰ προτάξωμεν τινα εἰσαγωγικῶς, ὅπως κατανοηθῆ ἡ πρώτη ἀρχὴ τῆς γενέσεως τῆς.

Μετὰ τὴν ἀφίξιν τοῦ Ὀθωνος εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐν τῶν μελημάτων τούτου καὶ τῆς Ἀντιβασιλείας ὑπῆρξεν ἡ διατήρησις καὶ διάσωσις τῶν ἀρχαίων λειψάνων τῆς τέχνης καὶ τῆς ἱστορίας, περὶ τῶν ὁποίων εἶχε μεριμνήσει καὶ ὁ Καποδίστριας. Πρὸς τοῦτο δ' ἐξέδωκεν ἡ Ἀντιβασιλεία τὸ Διάταγμα τῆς 10 Μαΐου 1834 «Περὶ δημοσίων ἐπιστημονικῶν καὶ τεχνολογικῶν συλλογῶν», ὅπερ μέχρι τῆς σήμερον ἰσχύει, διέπον τὰ πῶν ἀρχαιοτήτων ἐν γένει. Ἀλλὰ πλὴν τούτου ἡ Ἀντιβασιλεία, καὶ δὴ ὁ Ὀθων, προέβη καὶ εἰς πραγματικὴν ὑπὲρ τῶν ἀρχαιοτήτων μερίμναν πρὸς διάσωσιν αὐτῶν, προφυλάξιν ἀπὸ τῆς φθορᾶς τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς ἀτμοσφαιρας, καὶ εἰς ἀναστήλωσιν καὶ ἀνορθῶσιν, ὅπου τισαύτη ἦτο δυνατὴ, σωζομένων τῶν τεμαχίων. Ἐγένετο δὲ τούτου ἀρχὴ ἀπὸ τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν. Ἐκτελεστῆς τοῦ ἔργου ὤρισθη ὁ διάσημος γερμανὸς ἀρχιτέκτων Λέων Κλέντσε, ἀνώτατος σύμβουλος τῶν Δημοσίων ἔργων τῆς Βαυαρίας, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀποσταλῆ εἰς Ἀθήνας πρὸς ἐπιθεωρήσιν τῶν μέχρι τότε γενομένων σχεδίων τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν ἀρχιτεκτόνων Κλεάνθους καὶ Σάουβερτ, καὶ εὑρεσιν καταλλήλου θέσεως πρὸς οἰκοδομησιν τῶν Ἀνακτόρων.

Ὁ Κλέντσε, ἀναλαθὼν τὴν ἐκτέλεσιν τούτου τοῦ ἔργου, ἐν πρώτοις ἐδήλωσε, καὶ ἡ δὴλωσις αὐτοῦ ἐγένετο ἀμέσως ἀποδεχτῆ, ὅτι ἡ Ἀκρόπολις δὲν πρέπει τοῦ λοιποῦ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς φρούριον τῆς πόλεως Ἀθηνῶν. Ἐξέτατο δὲ μετὰ πολλῆς προθυμίας καὶ ζήλου τῆς ἐργασίας τῆς ἀνορθώσεως καὶ καθαρισμοῦ τῆς Ἀκροπόλεως. Ἐνθαυτῶν ἀρχῇ 100 ἐργάται ἐπεχειρήσαν τὴν ἀνασκαφὴν καὶ μετακίνησιν τῶν τεμαχίων τῶν μαρμάρων, καὶ τῶν σπονδύλων τῶν κατερριμμένων κιόνων. Τοιαύτη ἐργασία κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον παρεῖχε μεγίστας δυσκολίας ἐνεκα τῆς ἐλλείψεως ἐργαλείων πρὸς μετακίνησιν τῶν μεγάλων ὀγκῶν τῶν μαρμάρων καὶ τοποθέτησιν. Ἐγένεσκον δὲ

τότε, εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τοῦ ἔργου, καὶ νόσοι ποικίλαι προσβαλοῦσαι τοὺς ἐργάτας, καὶ, ὡς λέγει ὁ Κλέντσε, τὰ πάντα ἐφαίνοντο ἀνθιστάμενα εἰς τὸ ἔργον.

Μόλις εἶχον παρελθεῖ τρεῖς ἑβδομάδες ἀπὸ τῆς ἐναρξέως τῶν ἐργασιῶν, καὶ ἠκούσθη, ὅτι ὁ βασιλεὺς Ὀθων ἀφίκετο εἰς Πειραιᾶ, μέλλων νὰ περιοδεύσῃ τὴν Στερεάν. Τότε δ' ἐγένετο ἡ σκέψις ὅπως διὰ τελετῆς ἐπισήμου ὁ Ὀθων καταθέσῃ τὸν θεμέλιον λίθον τοῦ πρώτου κιόνας τῆς ἀνορθώσεως τοῦ Παρθενῶνος. Αὕτη εἶναι ἡ ἱστορία τῆς ἐορτῆς ταύτης, τῆς πρώτης χάριν τῆς ἀρχαιοτήτος ἐν Ἀθήναις τελεσθεῖσης.

Ἀσχετῶς πρὸς τὴν ἐορτὴν ταύτην, οἱ Ἀθηναῖοι ὑπεδέχθησαν διὰ πομπῆς τὸν Ὀθωνα, τρίτον ἤδη ἐπισκεπτόμενον τὰς Ἀθήνας. Εἰς Πειραιᾶ ἀποβιβασθέντα μετὰ τῆς Ἀντιβασιλείας καὶ τινῶν τῶν μελῶν τοῦ ὑπουργείου, ἡ γραμματεῖον τῆς ἐπικρατείας, ὡς τότε ὀνομάζοντο, ὑπεδέχθησαν πολλοὶ τῶν πολιτῶν, ἐν οἷς τρεῖς δημογέροντες, ὡς ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἀθηναϊκοῦ λαοῦ, ὧν ὁ εἰς προσέφερον αὐτῷ ὑπερμεγέθη γλαῦκα ζῶσαν, ὁ ἕτερος κλάδον ἐλαίας, καὶ ὁ τρίτος, οὐτινος καὶ τὸ ὄνομα γινώσκουμεν, ὁ Γιαννακὸς Βλάχος, προσεφώνησε τοὺς ἐξῆς βραχεῖς, ἀλλ' ἐκφραστικῶς λόγους.

«Βασιλεῦ,

«Ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν, πρίτον εὐτυχήσασα νὰ ὑποδεχθῆ τὸν Βασιλέα τῆς Ἑλλάδος, παρακαλεῖ διὰ τῶν δημογέροντων τῆς νὰ δεχθῆς, ὦ Βασιλεῦ, τὴν ἐκφρασίαν τῆς υπερβαλλούσης χάρας τῆς.

» Ὁ φιλήσυχος καὶ φιλελεύθερος ἐργατικὸς τῆς Ἀττικῆς λαὸς προσφέρει εὐλικρινῶς τὴν καρδίαν τοῦ καὶ τοὺς βραχίονας τοῦ εἰς τὸν θρόνον Σου, Βασιλεῦ, πεπεισμένος ὅτι διὰ Σου θέλουσιν ἀληθεύσει αἱ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος προρρήσεις τῆς καλλιφώνου Μούσης τοῦ σεβάστου Βασιλέως, τοῦ πατρός Σου, ὅτι διὰ Σου, ὦ Βασιλεῦ, θέλουσι στεφανωθῆ οἱ ἀγῶνες ἡμῶν, ἐπιστρέψασθ πάλιν τῆς Ἀθῆνας μετὰ τῆς Δήμητρος καὶ τοῦ Ἑρμοῦ εἰς τὴν πόλιν μας.

» Ἦρωες τῆς Σαλαμιῆος, πενήθοροντες τῶσους αἰῶνας διὰ τὰς ἀλύσεις μας, καὶ τὴν ἐκ τούτου πτωσίμ μας, ἀνυψώσατε ἤδη τὴν κεφαλὴν σας με ὄμμα χαροπὸν νὰ ἰδῆτε τὴν πόλιν σας ἀνεγειρομένην, καὶ ἔδραν σοφίας καὶ εὐνομίας γενομένην.

Ζήτω ὁ Βασιλεὺς.»

Ἡ γλαυκὴ ἧτις ἐδόθη τῷ Βασιλεῖ, θανατωθεῖσα καὶ ταριχευθεῖσα, ἀπεστάλη εἰς τὸ Μουσεῖον τοῦ Μονάχου, ὅπου μέχρι σήμερον εὐρίσκειται.

Βασιλικὴ ὑποδοχὴ ἐγένετο εἰς τὸν Ὀθωνα καὶ εἰς τὴν εἰσόδον τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν, ὅπου προῦπήνησαν αὐτὸν ἀθροοὶ οἱ πολῖται, ὅπου αἱ ἀρχαὶ μετὰ τοῦ κλήρου, καὶ παρηκολούθησαν μέχρι τῆς οἰκίας ἐνθα κατέλυσε.

Ὁ Ὀθων εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν

διὰ τῆς Πύλης τοῦ Ἀδριανου, ἐκ τῆς ἀφίδος τῆς ὁποίας εἶχεν ἀναρτηθῆ μέγας στέφανος διαφανόπλεκτος φέρων τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν

ΑΙ Δ' ΕΙΣΙΝ ΑΘΗΝΑΙ
 Η ΤΕ ΘΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΑΔΡΙΑΝΟΥ
 ΘΩΔΝΟΣ ΝΥΝ Η ΠΟΛΙΣ

Ἡ Πύλη τοῦ Ἀδριανου ἐχρησίμευσε τότε ἀντὶ τεχνητῆς ἀφίδος, ἐκ τῶν προσκαίως ἀνεγειρομένων κατὰ τὰς τοιαύτας τελετάς. Ἀλλὰ διὰ τίνος ὁδοῦ ἐκ τῆς εἰσόδου τῆς πόλεως, ἧτις ἦτο ὅπου καὶ σήμερον, παρὰ τὸ Δίπυλον, καλουμένη τότε *Γόρτικὴ Πύρτα*, ἐνεκα τῶν παρακειμένων χαλκείων, ἐπορεύθη ὁ Βασιλεὺς ἐκεῖ, δὲν γινώσκουμεν, τὸ πιθανώτερον εἶνε διὰ τῆς περὶ τὴν Ἀκρόπολιν, διότι ἄλλη ὁδὸς ἐν τῇ πόλει δὲν ὑπῆρχε βατῆ. Γράφει ὠαυτῶς μικρὰ ἀνταπόκρισις ἐξ Ἀθηνῶν ὅτι «διὰ τῆς πύλης τοῦ Ἀδριανου ἐπορεύθη εἰς τὴν προετοιμασθεῖσαν αὐτῷ οἰκίαν», ἀλλὰ καὶ πῆς ἡ οἰκία αὕτη ἀγνοοῦμεν ἢ ἐπιστολῇ σιωπᾶ τὸ ὄνομα.

Μετὰ παρέλευσιν τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ βασιλέως, ἀκριβῶς δὲ τῆ 28 Αὐγούστου, ἡμέρα Τρίτη, ἐξεδόθη πρόγραμμα ἐκ 16 ἀρθρῶν κανονιστικὸν τῆς τελετῆς, περὶ ἧς ἡμῖν ὁ λόγος, καθ' ἣν ὁ Ὀθων ἠθέλε διὰ τριῶν σφυροκτυπημάτων καθαρῶσιν τὸν πρῶτον σπονδύλον κιόνας πρὸς ἀνορθῶσιν τοῦ Παρθενῶνος. Ἀγνοοῦμεν ἂν τὸ πρόγραμμα ἦτο ἐντυπον ἢ χειρόγραφον, ὑποθέτομεν τὸ δεύτερον, διότι τότε τυπογραφεῖον δὲν ὑπῆρχεν ἐν Ἀθήναις, ἐκτὸς ἂν ὑποτεθῆ ὅτι τὰ τῆς ἐορτῆς εἶχον προετοιμασθῆ ἐν Ναυπλίῳ. Ἡμεῖς ἔχομεν ὑπ' ὄψιν χειρόγραφον τοῦ προγράμματος, ὠωρηθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Π. Στυματάκη, ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων, εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας.

Τὸ πρόγραμμα τοῦτο εἶνε μακρὸν, ἀλλ' ἐπειδὴ αὐτὸ τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν περιγραφὴν τῆς τελετῆς, μεταφέρομεν ἐνταῦθα ἀλόκληρον, ἄλλως τε δὲ εἶνε καὶ περιεργὸν διὰ τε τὸ ὕφος, καὶ τὰς διατάξεις, ὡς περιέχει.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΤΕΛΕΤΗΣ ΤΟΥ ΝΑΟΥ ΤΟΥ ΠΑΡΘΕΝΩΝΟΣ

Α.) Τὴν Τρίτην εἰς τὰς 4 μ. μ., θέλουν παρευρεθῆ εἰς τὴν Βασιλικὴν αὐλὴν τῆς Α.Μ. τοῦ σεβαστοῦ ἡμῶν Μονάρχου, ὄλαι αἱ ἐν Ἀθήναις πολιτικαὶ καὶ στρατιωτικαὶ ἀρχαί, ἢ δὲ ἐθνοφυλακὴ τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν θέλει εἶσθαι εἰς τὸ προαύλιον, ἐν παρατάξει τοποθετημένη.

Β.) Αἱ ὁδοὶ ἀπὸ τῆς πύλης τῆς κατοικίας τῆς Α.Μ. μέχρι τῆς πύλης τῆς Ἀκροπόλεως, καὶ ἐκεῖθεν μέχρι τοῦ Παρθενῶνος θέλουν εἶσθαι διαφωσολιστοί.

Γ'). Οί ἤχοι τῶν χαλκοστομικῶν κωδῶνων θέλουν ἀναγγεῖλαι τὴν ἐκπόρευσιν τῆς Α. Μ.

Δ'). Ἡ ἐθνοφυλακὴ θέλει ἀνοίξει τὴν ὁδὸν τῆς πομπῆς.

Ε'). Θέλουν εἶσθαι εἰς δύο παραλλήλους γραμμάς ἀκόλουθοι 60 πόλται Ἀθηναῖοι, φέροντες κλάδους ἐλαίας ἀνά χεῖρας.

Οἱ ἀρχηγοὶ τῶν συντεχνικῶν μὲ τὰ ἐμβλήματα τῶν.

Οἱ πρόκριτοι τῶν Ἀθηνῶν αὐτόχθονες καὶ παροικοὶ, οἱ διδάσκαλοι, οἱ σύμβουλοι τῆς Δημογεροντίας, καὶ οἱ Δημογέροντες.

Θέλουν παρακολουθεῖ ὁ Μοῖραρχος μετὰ τῶν ὑπαξιωματικῶν τῆς Β. χωροφυλακῆς.

Ὁ Συνταγματάρχης ἐπιθεωρητῆς τοῦ Νομοῦ μετὰ τῶν στρατιωτικῶν ὑπαξιωματικῶν.

Οἱ εἰς Ἀθήνας Πρόξενοι.

Ὁ Νομάρχης μετὰ τοῦ διευθυντοῦ καὶ ὄλων τῶν ἐν Ἀθήναις πολιτικῶν ὑπαλλήλων ἀρχῶν.

Οἱ συντροφεύοντες τῆς Α. Μ. Γραμματεῖς τῆς Κυβερνήσεως.

Ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς ἐφιππος μετὰ τῆς Ἰ. Ἀντιβασιλείας, καὶ περιτοχιζόμενος παρὰ τῶν σὺλικῶν του, ἐν μέσῳ δύο γραμμῶν ἐκ τῆς Β. χωροφυλακῆς.

Ἐν ἀπόσπασμα τοῦ πεζικοῦ τῆς γραμμῆς θέλει κλείει τὴν πομπήν.

Ἐπὶ τέλους θέλει ὁ δρόμος ἀφεθῆ εἰς τὰ παρακολουθούντα πλήθη.

Ζ'). Ὁ Φρούραρχος ἔχων ἀνηκόντως τεταγμένον τὸ πεζικόν τῆς γραμμῆς θέλει ὑποδεχθῆ τὴν Α. Μ. εἰς τὴν πόλιν τῆς Ἀκροπόλεως, φέρον ἀνά χεῖρας τὰς κλείς τῶν πυλῶν ἐπὶ ἀργυροῦ δίσκου.

Ζ'). Μετὰ πεντήκοντα βήματα ἐνδὸθεν τῆς Ἀκροπόλεως θέλουν χοροστατεῖ ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς ὁδοῦ μέχρι τοῦ Παρθενῶνος αἱ παρθένοι τῶν Ἀθηνῶν, μία ἐξ αὐτῶν θέλει φέρει ὑψωμένην τὴν Ἀθηναὶν ἐπὶ σημαίας, καὶ ἑτέρα θέλει φέρει ἀφρόπλεκτον στέφανον ἐπὶ κυανοστρώτου δίσκου, ὅσοι δὲ αἱ παρθένοι μὲ κεφαλὰς ἐσταμμένας καὶ λευκοστόλιστοι θέλουν φέρει εἰς χεῖρας κλάδους μυρσίνης, καὶ ὁδηγοὶ θέλουν εἶσθαι ἡ Διδοσκάλισσα αὐτῶν, καὶ αἱ Κυρίαὶ τῶν Δημογερόντων.

Η'). Ὁ Μυστικὸς Σύμβουλος τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τῆς Βαυαρίας Κύριος δὲ Κλέντζες, ὡς ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων, καὶ οἱ ἀρχιτέκτονες θέλουν ὑποδεχθῆ τὴν Α. Μ. εἰς τοὺς πόδας τῶν Προπυλαίων καὶ θέλουν τὸν συνοδεύσει εἰς τὸν Παρθενῶνα, ὅπου ἡ στρατιωτικὴ Μουσικὴ θέλει παιανίζει ἀναμεινόμενα. Ἡ Α. Μ. θέλει εὐδοκήσει νὰ διευθυνθῆ ἐντὸς τοῦ Ναοῦ.

Θ'). Ἡ Α. Μ. θέλει ἀναθῆ τὸν ἀπὸ δάφνας, ἐλαίας καὶ μυρσίνης κατάπλεκτον θρόνον, ὑψωμένον κατ' ἀντικρὺ τοῦ τζαμίου, ἐντὸς τοῦ βήματος τοῦ ὁποῦ ἡ Ἰ. Ἀντιβασιλεία καὶ οἱ λοιποὶ ὑπάλληλοι πολιτικαὶ καὶ στρατιωτικαὶ ἀρχαὶ θέ-

λουν λάβει θέσιν κατὰ τὴν ὁποίαν προσσημειώθησαν τάξιν.

Ι'). Αἱ παρθένοι θέλουσι λάβει ἐπίσης θέσιν ἐνδὸν τοῦ ἀρκιανατολικοῦ περιστυλίου τοῦ Ναοῦ, καὶ θέλουν σχηματίζει ἐν ἡμικύκλιον.

ΙΑ'). Τὸ πεζικόν τῆς γραμμῆς θέλει εἶσθαι κύκλῳ τοῦ Ναοῦ τεταγμένον.

ΙΒ'). Θέλει ἐκφωνηθῆ λόγος, εἰς τὸ τέλος τοῦ ὁποῦ ὁ Κύριος δὲ Κλέντζες θέλει προσκαλέσει τὴν Α. Μ. νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν ἐπίσημον πρᾶξιν τῆς λιθοθεσίας τῆς στήλης. Ὅταν ἡ Α. Μ. ἐκτελέσῃ τὴν πρᾶξιν ταύτην διὰ τριῶν εἰθισμένων σφυροκοπημάτων, ἡ αὐτὴ πρᾶξις θέλει ἐπαναληφθῆ παρὰ τῶν μελῶν τῆς Ἰ. Ἀντιβασιλείας, καὶ τῶν παρόντων Γραμματέων τῆς Κυβερνήσεως.

ΙΓ'). Μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν ὄλων τούτων αἱ παρθεναὶ χοροεὶσι θέλουν πλησιάσει ἐν ἡμικύκλιῳ τὸν θρόνον τῆς Α. Μ., ἡ παρθένος ἡ φέρουσα τὴν σημαίαν θέλει προηγεῖσθαι, ὅσοι αἱ λοιπαὶ θέλουν ψάλλει τὸν ὕμνον τῆς Α. Μ. δύο δ' ἐξ αὐτῶν θέλουν προσφέρει εἰς τὴν Α. Μ. τὸν στέφανον, φέροντα κύκλῳ τὴν χρυσοκέντητον ἐπιγραφὴν

Τῷ ΕΝΔΟΣΩΙ ΑΝΕΓΕΡΤΕΙ
ΤΟΥ ΠΑΡΘΕΝΩΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙ
Αἱ ΠΑΡΘΕΝΙΚΑΙ ΤῶΝ ΑΘΗΝῶΝ ΧΟΡΕΙΑΙ

ΙΔ'). Μετὰ τὴν ἀπάντησιν τῆς Α. Μ. αἰωνίδιος τῆς στρατιωτικῆς Μουσικῆς παιανισμός, καὶ οἱ ἤχοι τῶν χαλκοστόμων κωδῶνων θέλουν ἤχησει παρευθὺς καὶ ἀναμειγθῆ εἰς τὸν ἀέρα.

ΙΕ'). Ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς ἐξερχόμενος τοῦ Ναοῦ θέλει διευθυνθῆ εἰς τὴν κατοικίαν του διὰ τῆς αὐτῆς παρατάξεως, τῆς εἰς τὰ προηγούμενα ἄρθρα σημειωθείσης.

ΙΖ'). Τὴν νύκτα θέλουν φωτισθῆ λαμπρῶς ἡ Ἀκρόπολις καὶ ἡ πόλις.

Τὸ πρόγραμμα τοῦτο ἐξετελέσθη κατὰ γράμμα, ὡς μανθάνομεν ἐκ περιγραφῆς συντόμου, δημοσιευθείσης ἐν ἀλληλογραφίᾳ ἐξ Ἀθηνῶν ἐν τῷ «Σωτῆρι» ἐφημερίδι τοῦ Ναυπλίου, καὶ ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ I. Mährlein «Geschichte Griechenlands von der Ankunft König Otto's in Nauplia bis zu seiner Thronbesteigung (Vom 6. Februar 1833 bis 1. Juni 1835)».

Ὁ «Σωτῆρ» ἀναφέρει: «Γράφουν ἀπὸ τὰς Ἀθῆνας. Ἀπὸ ἐφθασέν ὁ Βασιλεὺς ἐδῶ, εἰμὲθα ὄλο χαρὰ! Χθὲς ἔγεινε μία ὡραία τελετὴ εἰς τὴν Ἀκρόπολιν ὁ Βασιλεὺς ἐπήγε προσωπικῶς, συνοδευόμενος ἀπὸ ἀναρίθμητον πλήθος λαοῦ. Ἡ ὡραιότερα στολὴ τῆς τελετῆς ἦτο τὰ κοράσια τῶν σχολείων. Ἦσαν ὅλα λαμπροπορεμένα καὶ ἔφερον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς των κλάδους μυρσίνης, δεμένους μὲ λευκάς καὶ κυανὰς ταινίας. Ἐν ἐξ αὐτῶν ἔφερε σημαίαν, ἣτις εἶχεν ἐν τῷ μέσῳ λευκὸν κύκλον, ἐνδὸν τοῦ ὁποῦ ἦτο χρυσοκέν-

τητὸς Ἀθηναῖ, εἰς δὲ τὸ ὀπίσθεν μέρος μία γλαυφ. Ἡ μουσικὴ τῆς Ἀγγλικῆς φρεγάτας Μαδαγασκάρ ἔπαιζεν ἤχους ἐθνικοῦς. Μετὰ τὴν τελετὴν τὰ κοράσια παρουσιάσαν εἰς τὸν Βασιλέα στέφανον ἀπὸ μυρσίνης, ἐλαίας καὶ δάφνας φέροντα κύκλῳ τὴν χρυσοκέντητον ἐπιγραφὴν, αὐτῶν ἐνδῶ κτλ. . . .

Κατὰ τὸν χρόνον ἐκείνον αἱ ἐφημερίδες, αἱ ἐκδοόμεναι ἐν Ναυπλίῳ, ὄκ εἶχον τακτικὸς ἀναποκριτάς, ὡς καὶ σήμερον δυστυχῶς, εἰς τὰς ἐπαρχίας, ἀλλ' ἐξ ἰδιωτικῶν ἐπιστολῶν ἠρύνοντο πολλάκις πληροφορίας, διὰ τοῦτο ἡ ἑορτὴ αὕτη δὲν περιγράφεται λεπτομερῶς φαίνεται μᾶλλον τὸ ἀνωτέρω τεμάχιον ἐπιστολῆς ὡς ἐκ περισσοῦ μνημονεῖον τῆς τελετῆς. Πληρεστέραν περιγραφὴν ἔχει ἡ ἐκθεσις, ἡ δημοσιευθεῖσα ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ἣς ἐμνημονεύσαμεν. Ἐκ ταύτης ὡσαύτως φαίνεται ὅτι ἡ τελετὴ ἐγένετο κατὰ τὸ πρόγραμμα: προσθέτει δὲ μόνον περιπλέον ὁ γράφων ὅτι περὶ τὰς 6,000 πολιτῶν ἐκάλυπτον τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὰ εἰρήπια τῆς Ἀκροπόλεως, διακεχυμένων ὅπου ὑπῆρχε θέσις βατῆ, καὶ σχηματιζόντων γραφικὰ συμπλέγματα, ἐκ τῶν ὁποῦν ἐξήρχοντο ἀλαλαγμοὶ χαρᾶς καὶ ἐπευφημιῶν. Συντέλεσε δὲ, γράφει, εἰς τὸ χαρμόσυνον τῆς ἑορτῆς, οὐ μόνον ἡ χαρὰ τῶν κατοικῶν, οἱ ἤχοι τῶν σαλπικγγων καὶ τῆς μουσικῆς, ὁ σάλισμός τῶν ὁδῶν τῆς Ἀκροπόλεως διὰ μυρσίνων καὶ δάφνων, ἡ παρουσία τῶν παρθένων τῶν Ἀθηνῶν ἐσταμμένων καὶ λευγειμονουσῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ λαμπρὰ ἡμέρα, ὁ εὐδὸς οὐρανός, καὶ τὸ μέγα γραφικὸν πανόραμα τὸ ἐκτείνόμενον ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως πρὸς τὴν ξηρὰν καὶ τὴν θάλασσαν.

Ἐκ τοῦ «Σωτῆρος» μανθάνομεν ὅτι τῆς τελετῆς ταύτης ἐπεσπότησε, διευθύνων ὅσας τὰς προπαρασκευάς, ὁ Ἰωάννης Κλάδος, αὐτὸς ἐπαινεῖ τὴν φιλοκαλίαν κατὰ τὴν περίστασιν ἐκείνην.

Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ ἑορτὴ αὕτη ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως, ἡ χάριν τῶν ἀρχαιοτήτων τελεσθεῖσα, καὶ ἣς τὴν ἀξίαν καὶ τὴν σημασίαν κατανοήσαντες οἱ πολῖται τότε τῶν Ἀθηνῶν συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ ἑορτασθῆ ὅσον τὸ δυνατόν λαμπρότερον. Σκοπιμώτατα δὲ οἱ τὴν πρωτοβαλίαν τῆς τελετῆς ταύτης λαβόντες εἰργάστησαν διότι διὰ τῆς ἐκδόσεως τοῦ νόμου περὶ ἀρχαιοτήτων, δι' οὗ τιμωροῦνται οἱ καταστρέφοντες αὐτὰς ἢ πωλοῦντες, διὰ τῆς δαπάνης τῆς πολιτείας ἐνάρξεως ἀνασκαφῶν, καὶ συντηρήσεως ἀρχαίων μνημείων, καὶ διὰ τῆς τελετῆς ταύτης, δι' ἣς καθηγάσθη τὸ ἔργον τοῦτο, κατεδείχθη εἰς πάντας ὅτι αἱ ἀρχαιοτήτες ἐτέθησαν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς πολιτείας, ἀπεδόθη εἰς αὐτὰς χαρακτηριστὴν ἱερόν, ὥστε πᾶς ὁ βλάπτων ὑπόκειται εἰς τὴν τιμωρίαν τοῦ νόμου ὡς βέβηλος καὶ ἱερόσυλος.

Πρὸ τῆς λιθοθεσίας ὁ ἔφορος τῆς ἀνασκαφῆς Κλέντζες ἐξεφώνησε λόγον, ὅστις κατὰ τὸ τέλος

τῆς τελετῆς διενεμήθη ἐν ἑλληνικῇ μεταφράσει εἰς πολλοὺς τῶν παρισταμένων. Ὅα ἦτο δὲ ὁμολογοῦμεν, ἑλλιπῆς ἢ περιγραφὴ ἡμῶν, ἢ ἄλλως ἔχουσα τὸ ἐλάττωμα τοῦτο, ἄτε γραφεῖσα ἐξ ἑλλήπων πηγῶν, ἂν παρελείπομεν τὴν δημοσίευσιν τοῦ λόγου τούτου, κατὰ τὴν τότε μετάφρασιν, ἣς διορθώσαμεν μόνον περιτοπᾶς τινὰς κατὰ τὸ γερμανικὸν κείμενον, χάριν τῆς ἐνοίας.

ΛΟΓΟΣ ΚΛΕΝΤΖΕΣ

Μεγαλειότατε,

« Ἡ Μεγαλειότης Σου, ἐκτὸς τῶν ἄλλων εὐεργετημάτων, τὰ ὁποῖα ἡ νέα Βλῆλας χρεωστει ἤδη εἰς τὴν βασιλικὴν Σου πρόνοιαν, εὐδόκησε νὰ δώσῃ εἰς τὴν χώραν ταύτην, καὶ εἰς ὄλον τὸν περαιοτισμένον κόσμον, φανεράν ἀπόδειξιν τῆς ὑψηλῆς πατρικῆς κηδεμονίας, τὴν ὁποίαν ἔχεις καὶ διὰ τὴν μεγάλην ἱστορίαν, τὴν στερεωτέραν ἱστορικὴν βάσιν τῆς ὠραιοτάτης ταύτης χώρας.

Πῶς εὐδύνατο τοῦτο νὰ γίνῃ κάλλιον καὶ μετρίονα ἀξιοπρέπειαν ἀπέναντι τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, παρὰ μὲ τὸ νὰ δείξῃς ὁ ἴδιος τὴν κηδεμονίαν Σου διὰ τὰ ἐπι ὑπάρχοντα λείψανα τοῦ μεγάλου τούτου παρελθόντος, λέγω διὰ τὰ μνημεῖα τῆς ἑλληνικῆς τέχνης;

Διὰ ταῦτα εὐαρεσθήθῃ ἡ Μεγαλειότης Σου νὰ διατάξῃ νὰ διευθύνω τὴν ἀρχὴν τῶν ἐργασιῶν, διὰ τῶν ὁποῦν ἐμελλον νὰ προφυλαχθῶσιν ἀπὸ μεγαλειτέραν φθοράν, καὶ νὰ διατηρηθῶσι διὰ τοῦς ἐλευσομένου αἰῶνα τὰ μνημεῖα τῆς περιφήμου ταύτης ἄκρας, τῆς πρὸ τρισχιλίων ἐτῶν ἑδρας τῆς ὁδοῆς τῶν Ἀθηναίων, τὰ ὑψηλότερα καὶ ἐντελέστερα ταῦτα ἀριστουργήματα, ἀφ' ὅσα ποτὲ ἐγέννησεν ἡ φαντασία τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦς.

Αἰσθάνομαι βαθέως τὸ μέγεθος, τὴν ἀξίαν καὶ τὸ κάλλος τοῦ ἔργου τούτου. Οὔτε τὰ ἀψυγα ἐργαλεῖα, αὐτε ἡ διαταγὴ τοῦ διευθύνοντος τὰς ἐργασίας, οὔτε οἱ κόποι τῶν ἐργατῶν δύνανται νὰ φέρωσιν εἰς πέρας αὐτὸ μόνον, ἄνευ ποιητικῆς τινος ζωῆς, ἣν πρέπει νὰ περιβληθῶσι πάντα ταῦτα.

Αἱ σκιαὶ τῶν μεγάλων ἐκείνων ψυχῶν συνειθισμένοι πρὸ χιλιῶδων χρόνων νὰ βλέπωσιν εἰς τὸν κτύπον τῆς σφύρας καὶ τῆς ἀξίνης, εἰς τὸν ἀλαλαγμὸν τῶν ἐργατῶν τὸ σημεῖον νέας καταδάρσεως τῶν θείων τούτων ἀριστουργημάτων, ἐσηκόνοντο τριγύρω ἡμῶν ἀπὸ τὰ ἦσυχια αὐτῶν ἀναπαυτήρια, καὶ ἐφαίνοντο ἐκτείνουσαι πεφοβισμένοι τοὺς βραχίονας ὑπεράνω τῶν τελευταίων ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας αὐτῶν μεγαλοπρεπείας, ὅπως ἐμποδίσωσι τὴν ἐσχάτην αὐτῶν φθοράν. Τὰ πάντα ἐφαίνοντο ἀνθιστάμενα εἰς τὴν ἡμετέραν ἐπεχείρησιν: οἱ μοχλοὶ, οἵτινες ἐμελλον νὰ ἐκχώσωσι καὶ τοποθετήσωσι τακτικῶς τοὺς

δισπαρμένους λίθους ενέδιδον και ερρήγνυον, τα γοσηματα εμπόδιζον τους εργατας, τα σχοινα και αι τραγαλια, δισπατωντο, και οι εκπεπληγμένοι τεκτονες ενόμιζον ότι επρεπε να παραιτησωσι την εργασιαν ταυτην.

Αλλ' ιδού, εφάνη εις τον μακρυνόν ορίζοντα ανακύψασα από τον κυανούν κόλπον της Αρμιερίτης η σημαία της ελπίδος. Ο Βασιλεύς ερχεται με τους σοφους συμβούλους του, δια να επιχειρησθῃ ο ίδιος το αρχαιμμένον έργον της διασώσεως! Ουτως εφώνωζεν ο αναγεννηθείς λαός της Αττικής και η φωνή αυτή ηκούσθη και εις τον ιερόν τούτον λόρον, όπου είμεθα τόσοσν περιχαρείς και ευέλπιδες συνηθροισμένοι.

Ίδου νέος ζήλος εμψυχώνει τους αποκαμόντας εργατας, τα πάντα τώρα προχωρουν εις εύκολως και ευχαρίστως, και ανεγειρόνται πάλιν από τα σπλάγγνα της γης τα κεκρυμμένα πρό αίωνων λείψανα της Πλαστικής, τα οποία η Εύρωπη θαυμάζει ως τα ακρότατα της τέχνης, ως έργα της γλυπτικής του Φειδίου. Σχεδόν απόματα τα γιγαντιαία ταυτα μάρμαρα υπείκουσιν εις την θέλησιν των τεκτόνων και συνάρμολίζονται, ως επί των μυθικών χρόνων του Αρφίωνος, προς τους ρυθμούς των ύμνων, οτινες χαίρετουσι τον Βασίλεα.

Τους θμους τούτους ηκουσαν αι προφυλάττουσαι σκιαί των μεγάλων ανδρων των Αθηνών, αιτινες περιείπαντο περι τους στύλους και τα τείχη; Ησθάνθησαν ότι ο Όθων ερχεται. Να! η χαροποιά αυτη ειδησις εφθασε και μέχρις αυτών, και επειδή η παρουσία αυτου μόνον αγαθόν δύναται να φερη δια πάν όστι η Ελλάς περιέχει ώραϊον και εξογον, επανήλθον περιχαρείς και ευμενεϊς εις τους ψυχρούς τάφους των, όπου απεικομήθησαν υπό τον αυτόν ρυθμόν, ο οποίος εδήγειρεν αυτας περιφόβους εκ της ησυχίας των.

Η Μεγαλειότης σου επάτησε σήμεραν μετά τούτους αιώνας βαρβαρότητος πρώτην φοράν την ενόδοσν ταυτην Ακρόπολιν, βαίνουσα επί της οδού του πολιτισμού και της δόξης, επί της οδού, ην διήλθον οι Θεμιστοκλείς, οι Αριστέιδαι, οι Κίμωνες και οι Περικλείς, και τούτο ειγε, και πρέπει να εινε εις τους οφθαλμούς του λαου σύμβολον της ενδόξου βασιλείας σου, Μεγαλειότατε, και πάσης αποφάσεως, ην ελαβες περί του βράχου τούτου.

Πάντα τα λείψανα της βαρβαρότητος θέλουσιν εξαφανισθῃ, καθώς εδω όμοίως και εις όλην την Ελλάδα, και τα λείψανα του ενδόξου παρελθόντος θέλουσι τειθῃ με νέαν λάμψιν, ως στερεά βάσις ενδόξου παρόντος και μέλλοντος.

Τολμώ ηδη να παρακαλέσω την Μεγαλειότητά σου, εν ονόματι της Ελλάδος και παντός του κόσμου να δώσης εις το πρώτον μάρμαρον, το όποιον ανεγειρεται πάλιν εις τον αναγεννηθέντα Παρθενώνα, τον συνειθισμένον

καθαγιασμόν, όστις αποτελεί την άριστην διαβεβαίωσιν ότι το έργον θέλει εξακολουθησει προαγόμενον και επιτυγχάνον.

Εθώς μετά την τελετήν ταυτην ο Όθων επεσκέφη το σχολειον του Χιλ, και κατόπιν απήλθε των Αθηνών εξακολουθών το ταξείδιον αυτου εις Ρούμελην. Ο Κλέντσε δε μετ' ολίγον χρόνον απήλθεν εις Γερμανίαν, αφού εδωκεν όλας τα όδηγίας προς εξακολουθησιν των ανασκαφών, αιτινες διεξήχθησαν κατόπιν υπό την διεύθυνσιν του αρχαιολόγου Λουδοβίκου Ρόε.

Οφείλομεν ηδη να προσθέσωμεν, περατώσαντες τα της εορτής, ολίγας λέξεις περί του ανδρος, όστις υπήρξεν ο πρώτος εργατης των επί της Ακροπόλεως αρχαιολογικών εργασιών, και ο εισηγητής αναμφιβόλως της τελεσθείσης εορτής της λιθοθεσίας διότι εκ του προγράμματος και της όλης διακοσμησεως αυτης δεν μένει αμφιβολία ότι το σχέδιον διεγράφη υπό Ευρωπαίου ανδρος, και εδόθη προς εκτέλεσιν.

Ο Κλέντσε υπήρξεν εις των διασημοτέρων αρχιτεκτόνων της Γερμανίας, η δε φήμη αυτου ητο ηδη ανεγνωρισμένη, ότε αφίκετο εις την Ελλάδα. Εγεννήθη τῷ 1784, Εσπούδιασε την αρχιτεκτονικήν εν Βερολίνω, ενεπυθεν επεσκέφη την Αγγλίαν και Γαλλιαν μελετών τα αρχιτεκτονικά μνημεία αυτών. Διετρίψεν ικανόν χρόνον εν Παρισίαις, ενθα εφοίτησεν εις την Πολυτεχνικήν σχολήν. Μετά την περιήγησιν του εν Ιταλίαι διωρίσθη αρχιτέκτων του βασιλικου οικου του Ιερώ νυμου της Βεστωαλίας. Τῷ 1815 εκλήθη εις Μόναχον ως αρχιτέκτων της αυλής, ενθα ανήγειρε το ανάκτορον του δουκός Leuchtenberg, την βασιλικήν σχολήν της Ιππασίας και έτερας κτιρια. τούτου δε απέδειχθη η ικανότης αυτου, όστε τῷ 1819 διωρίσθη διευθυντής όλων των δημοσίων οικοδομημάτων. Κυρίως όμως το στάδιον του μεγάλου αρχιτέκτονος αρχεται από του 1825, ότε ανέθη τον θρόνον της Βαυαρίας ο Λουδοβίκος, ο όποιος ενεκαίνισε νέαν περίοδον της αναπτύξεως των τεχνών εν Βαυαρίαι, καταστήσας το Μάναχον την κατ' εξοχήν πόλιν της γερμανικής τέχνης. Έργα του Κλέντσε εινε η Γλυπτοθήκη και η Πινακοθήκη, και ο ναός των Αγ. Πάντων, μνημεία, άτινα σήμεραν αποτελουσι τον κυριώτατον κόσμον του Μονάχου. Πλὴν τούτων, ώσαύτως εν Μονάχω, το Όδειον, η νέα πτέρυξ του υπουργείου των στρατιωτικών, το ανάκτορον του δουκός Μαξιμιλιανου, η αγορά και άλλαι μεγαλοπρεπεις ιδιωτικαι οικίαι, κυρίως εν τη οδῷ Λουδοβίκου. Τῷ 1830 επεφορήσθη υπό του Λουδοβίκου να διεγράφη σχέδιον μνημείου, όπερ ήθέλησε να ανεγειρη εις την γερμανικήν δόξαν, και όπερ ωνομάσθη Walhalla, ο Παράδεισος, κατά την γλώσσαν των αρχαίων Σκανδιναυών, όπερ εκτίε

σθη επί λόφου 95 μέτρ. ύψους απέναντι της Ρατισβόνης (Regensburg), προς την άριστεράν όχθην του Δουνάβεως, δια το όποιον εδαπανήθησαν 14 έκατομ. φλωρινίων, και όπερ αποτελει εν των αξιοθαμμάτων μνημείων της Ευρώπης όλης. Το μνημείον τούτο άπικτον μακρόθεν, όμοιάζει εξωτερικώς προς τον Παρθενώνα, εσωτερικώς δε προς τον εν Ακράγαντι ναόν του Ολυμπίου Διός.

Τῷ 1834 απεστάλη υπό του Λουδοβίκου εις την Ελλάδα, όπως διεγράφη το σχέδιον της πόλεως των Αθηνών, ως καθέδρας του Ελληνικου Βασιλείου, αλλ' ειχεν εν ταυτῷ και έτεραν εντολήν, την του έκτάκτου Κομισσαρίου των σπαλέντων τότε Κόβελ και Γραβίερ, προς αντικατάστασιν του Μάουρερ και Αβελ. Εις την άριστολήν δε ταυτην συνετέλεσαν, προτρέψαντες την βαυαρικήν κυβέρνησιν εις τούτο, οι παλαιόθιμοι φίλοι του Αρμανσπέργ εν Μονάχω, και οι ένθερμοι έπαινοι του Παλμεστρώνος, όστις εθεώρει τον Αρμανσπέργ ως μοχλόν κατά της ρωσικής πολιτικής.

Ο Κλέντσε τότε μετά των δύο απεσταλμένων κατέπλευσεν εις Κέρκυραν, όπου συνητηθη μετά του Μαυροκοδάτου, ειτα δε την 30 Ιουλίου εφθασαν εις Κόρινθον, και εντεύθεν μετέθησαν δια Ξηρας εις Ναύπλιον, όπου ο Κλέντσε εγνωστοποίησεν επισήμως εις τον Μάουρερ και Αβελ, ότι ανακαλούνται, όπερ αυτοί ειχον μάθει ολίγας ημέρας πρότερον.

Τα της συμμετοχής του Κλέντσε εις τας αρχαιολογικάς εργασίας ειδομεν εν τοις προηγουμένοις.

Εκ Μονάχου ανεχώρησεν ο Κλέντσε εις Πετρούπολιν εξ αντιζηλίας προς τον αρχιτέκτονα Gaertner, όστις κατέπεισε τον βασιλέα εις την παραδοχήν της τέχνης του μέσου αιώνας, ενθ' ο Κλέντσε ητο όπαδός της κλατικής των Ελλήνων και Ρωμαίων, εφαρμοζομένης με πλήρη ελευθερίαν κατά τας νέας ανάγκαις και περιπτώσεις. Εν Πετρούπολει ειργάσθη περι την διακόσμησιν του εσωτερικου του ναου του Αγίου Ισαάκ, και κατόπιν εις την Ίδρυσιν μεγαλοπρεπούς μεγάρου προς τοποθέτησιν των τεχνικών συλλογών του αυτοκράτορος.

Ο Κλέντσε ητο και ζωγράφος καλός, κυρίως τοπιογράφος, συνέγραψε δε και πολλά βιβλία αρχιτεκτονικής, και περιγραφικά ναών και καλλιτεχνημάτων. Ως προς την Ελλάδα δε σημειούμεν το εξής « Aphoristische Bemerkungen gesammelt auf einer Reise nach Griechenland (Αφοριστικαι παρατηρήσεις συλλεγθεισαι εκ περιηγήσεως εν Ελλάδι.) Berlin 1838. Εν τῷ συγγράμματι τούτῳ ο συγγραφεύς εκθέτει τας γνώμας αυτου, τας θεμελιώδεις, επί της αρχιτεκτονικής.

Ο Κλέντσε απεβίωσε τῷ 1864, η δε πόλις του Μονάχου ηγειρεν αυτῷ ανδριάντα χαλκούν

ευγνωμονούτα προς τον ανδρῳ, όστις κατ' εξοχήν θεωρείται ο εργατης του σχεδίου της αρχιτεκτονικής αυτης διακοσμησεως.

Εν Αθήναις μηνί Ιουλίῳ 1884.

Α. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗΣ.

ΝΥΜΦΗ ΠΛΟΥΣΙΑ

(Διήγημα. Κατά το γαλλικόν του P. Mercieux.)

(Συνέχεια τῶε προηγουμένου φύλλον.)

— Μίς Βιργινία, ειπεν εσπέραν τινά του Δεκεμβρίου ο κ. Δαρλεμών εις την δεσποινίδα Λώμβει, ελάτε αύριον, σας παρακαλώ περι τας έννά εις το γραφειόν μου. Επιθυμώ να όμιλήσω μαζί σας ιδιαιτέρως, μακράν από τα βλέμματα και την ακοήν της Μαρκέλλας.

— Είμαι εις μεγάλην στενοχωρίαν, ηρξατο λέγων την εσπέραν ο κ. Δαρλεμών. Πρό πολλών μηνών, σας το εξομολογούμαι, τρέφω το σχέδιον να νυμφεύσω την Μαρκέλλαν με τον κ. Δεσκλοβέλ. Ο νέος αυτός με άρέσει μου φαίνεται πλασμένος δια την κόρην μου, ητις θ' απέκτα τοιουτοτρόπως και πενήτεράν μοναδικήν. Η Μαρκέλλα έχει αρκετήν περιουσίαν δια δύο με εφάνη δι' εύθους εξ αρχής, ότι ο Αλαίν της ηρρεσε πολύ, κ' ενόμιζα ότι το πράγμα θα εγίνετο πολύ εύκολα.

— Λοιπόν, κύριε;

— Τώρα μου φαίνεται, τούναντίον, ότι όλα πηγαινουν άνάποδα. Πολλάκις ηδη ο Αλαίν αφήνει την μητέρα του να γευματίζη μόνη μαζί μας, τας κυριακάς, χωρίς να την συνοδεύη, όπως εκαμην άλλοτε, και αυτη η ταλαίπωρος δεν ηξεύρει τί προφάσεις να εύρη δια να τον δικαιολογήση. Αφ' ετέρου δε, σάκις φέρω τον λόγον περι του κ. Δεσκλοβέλ, η Μαρκέλλα με διακόπτει και αλλάζει όμιλίαν. Ηθελα να μάθω αν σεϊς γκωρίζετε τίποτε περισσότερον απ' εμέ. Σας όμιλει ένίοτε περι του Αλαίν; Υποθέτετε να εχη τίποτε εναντίον του;

— Η Μαρκέλλα, απήνητησεν η δεσποινίς Λώμβει, άπαξ μόνον μου ανέφερε τον κ. Δεσκλοβέλ, την εσπέραν της άφιξέως του. Με ηρώτησε πώς μου εφαινετο. Έκτοτε τίποτε. Σας όμολογώ δε, ότι αυτη η σωτηή, ητις δεν συμφωνεί με το φυσικόν της Μαρκέλλας, μου ενέπνευσεν ιδέας πολύ όμοίας με τας ιδικάς σας, αλλά πρό ενός περίπου μηνός παρετήρησα, όπως σεϊς, ότι ο κ. Αλαίν ερχεται σπανιώτερον, ότι η μητηρ του φαίνεται συλλογισμένη, και ότι η Μαρκέλλα προσποιείται ένώπιόν της φαιδρότητα ητις εξαλείφεται άμα μένομεν μόναι.

— Αυτό ακριβώς φαίνεται και εις εμέ, και

δὲν ἤξεύρω τί νὰ κάμω. Δὲν πιστεύω νὰ μᾶς ἀποφεύγῃ ὁ Ἀλαῖν διὰ νὰ διασκεδάξῃ ἄλλου. Φαντάζομαι μᾶλλον ὅτι τὸ κάμνει ἀπὸ ὑπερηφάνειαν, καὶ ἀπομακρύνεται φοβούμενος μήπως ἀγαπήσῃ πλουσίαν κληρονόμον, αὐτὸς ὅστις δὲν ἔχει περιουσίαν. Θὰ ἦτο σκληρόν, ἡ πτωχὴ κόρη μου, ἡ ὁποία τσακίς κατηράσθη τὴν προικὰ τῆς, διότι τὴν ἐξέθετεν εἰς περιποιήσεις μᾶλλον ἢ ἦττον εὐλοκίονες, νὰ γίνῃ σήμερον θυμὰ ἐνδοιασμῶν ὅπως ἀντιθέτων. Πρέπει, Μίςς Βιργινία, νὰ ἐξομολογήσετε τὴν κόρη μου. Ἄν δὲν ἀγαπᾷ τὸν Ἀλαῖν, ἀφίνομεν τὸν νέον νὰ κάμῃ ὅ,τι θέλει χωρὶς νὰ πολυφροντίζωμεν. Ἄν τούναντίον ἐνοησώμεν τί συμβαίνει, καὶ τῆς ἀρέσει τόσο ὥστε νὰ σκέπτεται νὰ τὸν νυμφευθῇ, πρέπει ὁ φίλος, μὰ τὸ ναί! νὰ ἐξηγηθῇ. Θὰ ὁμιλήσω μὰζὺ τοῦ ἢ μᾶλλον θὰ ὁμιλήσω μὲ τὴν μητέρα του. Ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸ σπουδαῖον εἶνε νὰ μάθωμεν τί φρονεῖ ἡ Μαρκέλλα. Θὰ εἶνε ἴσως δύσκολον, ἀλλ' ἐλπίζω ὅτι θὰ τὸ κατορθώσετε.

Ἡ δεσποινὶς Λώμβεϋ ἐπεχείρησε τὸ ἔργον αὐθημερόν, ἀλλὰ χωρὶς ἐπιτυχίας. Ἡ Μαρκέλλα κατεῖχεν ἐξόχως τὴν τέχνην τοῦ νὰ μεταβάλῃ τὴν ὁμιλίαν, καὶ καθ' ἣν στιγμὴν ἡ παιδαγωγὸς ἐνόμιζεν ὅτι ἠγγίξεν εἰς τὸν σκοπόν, ἐν:— « Ἀλήθεια, Μίςς Βιργινία, . . . » τὴν διέκοπτε, καὶ μάταιοι ἀπέβαινον οἱ κόποι τῆς.

Κυριακὴν τινα ἑσπέρας ὁ Ἀλαῖν, ἐπὶ δύο ἡδὴ ἑβδομάδας μὴ παρευρεθείς εἰς τὸ οἰκογενειακὸν γεῦμα, εἶχε συνοδεύσει τὴν μητέρα του εἰς τὸν οἶκον τοῦ κ. Δαρλεμών. Ἡ Μαρκέλλα ἦτο λίαν εὐθυμὸς μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἐνῶ ὁ κ. Δαρλεμών ἐξέθετε πόσον δυσάρεστον τοῦ ἦτο νὰ μεταβῇ εἰς Ἰσπανίαν δι' ὑποθέσεις, ὡς ὑπέθετεν ὅτι ἠθελεν ἀναγκασθῆ, ὁ Ἀλαῖν ἀνεφώνησεν:

— Ἄν μὲ νομίζετε ἱκανὸν νὰ σᾶς ἀναπληρώσω, θὰ μ' ἐκάνετε μεγάλην εὐχαρίστησιν νὰ μὲ στείλετε εἰς Μαδρίτην.

— Θέλεις νὰ τρεῖςδεύσης, νέε μου;

— Ἄν ἡ μήτηρ μου δὲν τρομάξῃ νὰ μείνῃ μόνη. . .

— Ἄφησέ μ' ἐμέ, διέκοψεν ἡ κ. Δεσκλοβέλ. Αἱ γυναῖκες δὲν ἔχουν λόγον, ὅταν πρόκειται περὶ ὑποθέσεων, δὲν εἶν' ἀλήθεια, Μαρκέλλα; Πραγματευθήτε τὸ ζήτημα, χωρὶς νὰ μᾶς λάθετε ὑπ' ὄψιν.

— Θὰ τὸ πραγματευθῶμεν μὲ τὸν Ἀλαῖν εἰς τὸ γραφεῖόν μου, ἀγαπητὴ μου κυρία. Ἄλλ' ἂς μὴ ταράζωμεν τὸ τέλος αὐτῆς τῆς ἑσπέρας μὲ ιδέας ἀναχωρήσεως.

Ἡ σφῆ αὐτὴ συμβουλή ἦτο λίαν βραδεῖα. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶχεν ἡδὴ ἐπέλθει, ἡ δὲ Μαρκέλλα, ὅσον καὶ ἂν προσεπάθησε, δὲν κατώρθωσε νὰ ἐπανεύρῃ τὴν ἀποπτᾶταν φαιδρότητα τῆς. Ὁ πατήρ τῆς, ὅστις τὸ παρετήρησε, κατέστη δύσθυμος, ὅτε δὲ ἡ κ. Δεσκλοβέλ ἠγγέρθη λίαν ἐνωρὶς ν' ἀναχωρήσῃ, οὐδεὶς ἐσκέπηθ' ἵνα τὴν κρατήσῃ.

Ἡ δεσποινὶς Λώμβεϋ ἐνηγκαλίσθη τὴν Μαρκέλλαν καὶ μετέβη εἰς τὸ δωμάτιόν τῆς. Ἀλλὰ μετὰ ἡμίσειαν ὄραν καθ' ἣν στιγμὴν ἐμελλε νὰ κατακλιθῇ, μετέβαλε γνώμην. Ἐφόρεσε τὸν κοιτῶνίτην τῆς, καὶ λαβοῦσα κηρίον κατηύθυνε διὰ τῆς σιωπηρᾶς οἰκίας εἰς τὸ δωμάτιον τῆς νεάνιδος. Εἶδεν αὐτὸ ἐπι φωτισμένον, καὶ, ἀφοῦ ἐπὶ μικρὸν ἐδίστασεν, ἐκτύπησεν ἐλαφρῶς εἰς τὴν θύραν καὶ εἰσῆλθεν.

Ἡ Μαρκέλλα δὲν εἶχεν ἐπι ἐκδυθῆ. Ἐκάθητο πρὸ τῆς ἐστίας, εἶχε δὲ τὸ ἦθος ἐντελῶς ἀποθηρριμμένον, κ' ἐκρυπτε τὸ πρόσωπον διὰ τῶν δύο τῆς χειρῶν. Ἀκούσασα τὸν θόρυβον, ἤγειρε τὴν κεφαλὴν κ' ἔφερε ταχέως τὸ βινόμακτρον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τῆς ἵνα σπογγίσῃ τὰ πληροῦντα αὐτοῦ: δάκρυα.

— Τί ἔχετε, ἀγαπητὴ μου;

— Τίποτε, Μίςς Βιργινία, . . . ὀλίγον τὰ γεῦρά μου.

— Καὶ ὀλίγην ἐμπιστοσύνην εἰς ἐμέ. Διατί δὲν μοῦ λέγετε τί σᾶς λυπεῖ; Αὐτὸ θὰ σᾶς ἀνακουφίσῃ. Ἐνόμιζα ὅτι ἡ ἀγάπη μου ἤξει κάτι καλλίτερον.

— Μὴ μὲ μαλῶνῃς, Μίςς Βιργινία. Πῶς θέλεις νὰ σοῦ εἰπῶ τί ἔχω, ἀφοῦ κ' ἐγὼ ἡ ἴδια δὲν τὸ γνωρίζω;

— Ἄς ἐξετάσωμεν μὰζὺ αἱ δύο καὶ θὰ τὸ εὐρωμεν. Ἐλάτε! Εἶμαι ὁ ἰατρός καὶ διατάττω τὸν ἄρρωστον νὰ μοῦ ἐκθέσῃ τὰ συμπτώματα τῆς ἀσθενείας του. Ποῦ πονεῖτε, δεσποινίς; Μοιδιάτε; Καλὸν σημεῖον.

— Ἄκουσε, Μίςς Βιργινία. Δὲν σοῦ εἶπα τὴν ἀλήθειαν πρὸ ὀλίγου, ὅτε σοῦ εἶπα ὅτι δὲν ἤξεύρω τί ἔχω. Τὸ ἤξεύρω κάλλιστα, καὶ αἰσθάνομαι τόσην ἐντροπὴν δι' αὐτὸ, ὥστε ποτὲ δὲν θὰ κατορθώσω νὰ σοῦ τὸ ἐξομολογήθῃ.

— Ἄς σᾶς βοηθήσω λοιπὸν ἐγὼ. Ἄχ, μικρὰ μου, κάποιον ἀγαπάτε. . .

Ἡ Μαρκέλλα ἐκρυψε πάλιν τὸ πρόσωπον διὰ τῶν χειρῶν τῆς, κ' ἐψιθύρισεν:

— Ὁ ὁποῖος δὲν μ' ἀγαπᾷ.

— Μὴν κοκκινίζετ' ἔτσι, ἀγάπη μου. Αὐτὸ δὲν εἶν' ἐντροπή. Ἄλλ' εἰσθε βεβαία;

— Βεβαιότατη, δυστυχῶς. Κατ' ἀρχὰς ἠπατήθην, κ' ἐνόμισα ὅτι αἱ περιποιήσεις του εἶχαν ἴσως ἄλλην ἀφορμὴν παρὰ τὴν ἀπλὴν εὐγνωμοσύνην. Ἀλλὰ κατόπιν ἐνόησα τὴν πλάνην μου, καὶ ἤξευρες τί μὲ ἀπελτίξει; Ἡ ἰδέα, ὅτι ἠλλαξε τόσον ἔξωφρα τρόπος ἀπέναντί μου, διότι τὸν ἀφῆκα ἴσως νὰ ἐνοήσῃ τὸ αἰσθημά μου τὸ ὁποῖον ἐνόμιζα κρυμμένον εἰς τοὺς βαθυτέρους μυχοὺς τῆς καρδίας μου.

— Νομίζω, φιλιτάτη μου, ὅτι δημιουργεῖτε λύπας φανταστικὰς. Ἀρκούν αἱ πραγματικαὶ λύπαι τῆς ζωῆς. Ἐφέρθητε πρὸς τὸν κ. Δεσκλοβέλ μὲ ἀφέλειαν καὶ εὐλοκίονειαν, ὅπως φέρεσθε πρὸς ὄλους. Ἄν ἠλλαξε τρόπος μὰζὺ σας, ποῖος ἤξεύ-

ρει τὸν λόγον; Ἴσως εἶνε ὁ πόθος τῶν διασκεδάσεων, πόθος τόσο φυσικὸς εἰς ἄνδρα τῆς ἡλικίας του, ὅστις δὲν ἐκατοίκησε ποτὲ τοῦ εἰς Παρισίους. Τὸν ἐσχετίσθητε παρὰ πολὺ τοὺς τελευταίους μῆνας καὶ ἐφαντάσθητε ἴσως πράγματα ἀνύπαρκα.

— Ἄν ἦτον μόνον φαντασία!

— Τί, καὶ ἡ καρδία σας λοιπὸν. . . ;

— Ἄν ἤξευρες τί ματαίους κόπους καταβάλλω διὰ νὰ μὴ τὸν συλλογίζομαι!

— Διατί δὲν εἶπατε τίποτε εἰς τὸν πατέρα σας ἢ εἰς ἐμέ; Ἄλλ' ἐπανέρχομαι εἰς τὴν πρώτην μου ἐρώτησιν. Εἰσθε βεβαία περὶ τῆς ἀδιαφορίας τοῦ κ. Δεσκλοβέλ;

— Τί νὰ σὲ εἰπῶ, Μίςς Βιργινία; Δὲν παρετήρησα, πόσον ἀποφεύγει νὰ ἔρχεται ἐδῶ, μολονότι αὐτὸ λυπεῖ τὴν μητέρα του; Δὲν εἶδες ἀπόψε μὲ πόσην προθυμίαν ἐζήτησε νὰ ἀναχωρήσῃ εἰς Ἰσπανίαν; Ἐπρεπε νὰ εἶμαι τυφλὴ καὶ κωφὴ διὰ νὰ πλανῶμαι ἀκόμη.

— Δὲν θέλω νὰ ἐνθαρρύνω τὴν πλάνην σας. Ἀλλὰ δὲν εἶνε ἴσως δυνατὸν ν' ἀπομακρύνεται ἀπὸ φρόνησιν ἢ ἀπὸ λεπτότητα, διότι θεωρεῖ ἀδύνατον συγγένειαν τόσο λαμπράν; ἐκφράζω ἀπλὴν ὑπόθεσιν.

— Τὰ ὑποθέτετε αὐτά, διότι μ' ἀγαπᾶς. Ἐφαντάσθητε πάντοτε καὶ οἱ δύο σας, ὁ πατήρ μου καὶ σεις, ὅτι ἐνέπνεα βίαιον πάθος εἰς ὅσους προσεῖλκεν ἡ μεγάλη μου περιουσία. Καὶ σήμερον τί συμβαίνει; Εὐρίσκομαι ἀπέναντι ἐνὸς τιμίου ἀνθρώπου, ὅστις ἀδιαφορεῖ διὰ τὴν περιουσίαν μου, καὶ ἀδιαφορεῖ ἐπομένως καὶ δι' ἐμέ. Αὐτὸ εἶνε ἡ γυμνὴ ἀλήθεια.

— Ἡ ὅπως τὴν ἐνδύετε σεις. Ἄλλ' ὅπωςδήποτε πρέπει νὰ τὴν μάθωμεν αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν, καὶ αὐτὸ θὰ προσπαθῶ νὰ κάμω. Μοῦ δίδετε τὴν ἄδειαν νὰ ὁμιλήσω τοῦ πατρὸς σας;

— Αὐτὸ ἰδίως ἤθελα ν' ἀποφύγω. Διατί νὰ τὸν βασανίσω καὶ πάλιν;

— Αὐτὸ, ἀγάπη μου, ἔγεινεν ἡδὴ. Ὁ πατήρ σας μὲ παρεκάλεσε νὰ σᾶς ἐξομολογήσω. Ἐγὼ μόνη μου δὲν θὰ ἐτόλμων νὰ φανῶ τόσο ἀδιάκριτος. Δὲν εἰσθε θυμωμένη μὰζὺ μου;

Ἄντι ἀπαντήσεως, ἡ Μαρκέλλα ἐνηγκαλίσθη τὴν δεσποινίδα Λώμβεϋ, λέγουσα:

— Κύτταξε μόνον νὰ μὴ θυμώσῃ ὁ πατήρ μου μὲ τὸν κ. Δεσκλοβέλ θὰ ἤμην ἀπαρηγόρητος.

H'.

Ἐνῶ ἡ δεσποινὶς Λώμβεϋ ἐξήταξεν οὕτω τὴν Μαρκέλλαν, ἡ κ. Δεσκλοβέλ εἶχε σοβαρὰν συνομιλίαν μετὰ τοῦ υἱοῦ τῆς. τῇ ἐφάνη ὅτι καιρὸς ἦτο νὰ προκαλέσῃ ἐξηγησιν, ἣν εἶχε τῶς ἀποφύγει, καὶ ὅτε ὁ Ἀλαῖν τὴν ἐπλησίασε διὰ νὰ τὴν ἀσπασθῇ, τῷ εἶπε:

— Νυστάζεις, υἱέ μου;

— Τόσον ὀλίγον, ὥστε σκαπεύω, ἀντὶ νὰ πλάγίσω, νὰ ὑπάγω ὀλίγον νὰ περιπατήσω.

— Τότε θυσιάσε μου τὸν περίπατόν σου. Ἐχω ἀνάγκην νὰ ὁμιλήσω μὰζὺ σου.

Ἡ κ. Δεσκλοβέλ ἀπέβαλε τὴν ἐπωμίδα τῆς κ' ἐκάθισεν εἰς εὐρύντινα κλιντήρα ὁ Ἀλαῖν ἐκάθισε πλησίον τῆς, καὶ προσεῖδεν αὐτὴν ἀπαρῶν.

— Τί τρέχει, μητέρα; Φαίνεται στενοχωρημένη.

Ἡ κ. Δεσκλοβέλ ἐμεδίασε καὶ ἀπήντησε:

— Θὰ ὁμολογήσῃς ὅτι δὲν ἤμην ποτὲ μου αὐστηρὰ οὔτε ἀπαιτητικὴ.

— Βεβαίωτατα! ἀλλὰ θὰ παραδεχθῆς ἐπίσης ὅτι ὑπῆρξα πάντοτε πρότυπον ὑπακοῆς καὶ εὐπειθείας.

— Ἦσα καὶ εἶσαι, υἱέ μου, ἡ εὐτυχία τῆς ζωῆς μου, . . . ὅ,τι ἀγαπῶ εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον, ἀλλὰ. . .

— Μητέρα, κάμνεις περιορισμούς; . . .

— Ἄφησέ με νὰ τελειώσω, σὲ παρακαλῶ! ἀλλ' ἀφ' ὅτου κατοικοῦμεν εἰς Παρισίους, ἡ μᾶλλον πρὸ τινῶν ἐβδομάδων, μὲ φαίνεται ὅτι δὲν εἶσαι πλέον ὁ ἴδιος. Κάτι σπουδαῖον μοῦ κρύπτεις, καὶ ἀποφεύγεις συχνὰ νὰ μένης μόνος μὰζὺ μου.

— Δὲν σοῦ κρύπτω τίποτε, μητέρα, σὲ βεβαίω.

— Τί ἔχεις λοιπὸν;

— Οὐτ' ἐγὼ δὲν ἤξεύρω. Ἴσως μὲ στενοχωρεῖ κάπως ἡ ζωὴ τοῦ γραφείου, ἡ ὁποία εἶνε τόσο διαφορετικὴ ἀπὸ τὰς παλαιὰς μου ἀσχολίας. Ποθῶ πολλάκις ἐσχόγη καὶ δάση. . . ἀλλὰ θὰ συνειθίσω, μὴν ἀνησυχῆς.

— Αὐτὸ μόνον εἶνε; τίποτε ἄλλο;

— Τίποτε.

— Τόσον τὸ καλλίτερον μὲ καθυσόχασες.

Ἄλλὰ διατί αἱ πνευματικαὶ σου αὐταὶ διαθέσεις σὲ ἀπομακρύνουν ἀπὸ τοὺς Δαρλεμών; Δὲν εἶσαι, ὑποθετῶ, δυσαρεστημένος μὰζὺ των διότι μᾶς ἔσωσαν;

Ὁ Ἀλαῖν ἠγγέρθη καὶ ἤρξατο περιπατῶν ἐντὸς τοῦωματίου.

— Δυσαρεστημένος, . . . ἐγὼ; Ἀλλὰ θὰ ἤμην τέρας ἀχαριστίας! Πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ τὸ σκέπτεσαι;

— Προσπαθῶ νὰ ἐξηγήσω τὴν διαγωγὴν σου, ἀφοῦ δὲν μοῦ δίδεις σὺ τὴν ἐξηγησιν. Κατ' ἀρχὰς εἶχα ὑπαθέσει, ὅτι ἀφορμὴ τῶν συχνῶν ἀπουσιῶν σου ἦτο κανὲν παροδικὸν αἰσθημα. . . .

— Κάθε ἄλλο!

— Τότε, Ἀλαῖν, δὲν σ' ἐννοῶ. Δὲν εἶσαι ἐξ ἐκείνων τῶν νέων, οἱ ὁποῖοι ἀποστρέφονται τὰς ἡσύχους οἰκογενειακὰς συναστροφὰς. Διατί λοιπὸν μᾶς λείπεις τόσο συχνά, ἂν δὲν ἔχῃς λόγους σπουδαίους; Ἄν μᾶς ἐβλεπες, ὅταν εἶσαι ἀπών! Θὰ ἔλεγέ τῆς, ὅτι μὰζὺ σου λείπει καὶ ἡ εὐθυμία μας. Καὶ αὐτὴ ἡ Μαρκέλλα δὲν ἔχει διάβλεψιν φαίνεται νὰ μοῦ παραπονῆται διὰ τὴν ἀπουσίαν σου μὲ τοὺς μεγάλους μύρους ὀφθαλμούς τῆς.

— Τί πλάττει ἡ μητρικὴ σου στοργή! Νομίζεις ὅτι ὁ υἱός σου εἶνε ἀναγκαῖος διὰ τὴν εὐτυ-

χίαν των άλλων καθώς δια την ιδικήν σου ευτυχίαν.

— Σε βεβαιώνω, ότι δεν λέγω καμμίαν υπερβολήν.

— Άκουσε μητέρα, να σου είπω με ειλικρίνειαν τί έχω εις την καρδίαν μου.

— Άλλ' αυτό κ' εγώ ζητώ.

— Δεν τό έκαμα ένωρίτερα, διότι ήλπιζα ν' αποφύγω εξηγησιν, ήτις θά μάς έφερε, πρώτην φοράν εις την ζωήν μας, εις σπουδαίαν διαφωνίαν. Άπάντησέ μου, σε παρακαλώ, με την συνήθη σου ειλικρίνειαν. Ηπατήτην, υποθέσας, ότι τρέφεις σχέδιά τινα συνοικεσίου λίαν φιλόδοξα;

— Δεν τρέφω κανέν σχέδιον, ουδέ ένεργώ τίποτε δια να μεταβάλω τά πράγματα. Ήξέυρει πόσον άφίνομαι εις την τύχην, και κανείς, πλήν σου, δεν δύναται να μαντεύσῃ τί έπιθυμώ.

— Έπειδή λοιπόν σε έμάντευσα, έγεινα άξιος των σημερινών παραπόνων σου. Πως, μητέρα, σύ, ή όποία με γνωρίζεις τόσο καλά, δεν ένόησες ότι ποτέ μου δεν ήθελα άνεχθῆ να εκληφθώ ως πτωχός μελλοντομορφος. . . ;

— Και αν ή Μαρκέλλα σε ήγάπα;

— Και αν ή Μαρκέλλα με ήγάπα, . . πράγμα, τό όποϊον ευτυχώς είνε άπλη και άνυπόστατος υποθέσεις τό κατ' έμέ, ουτε ήμπορώ, ουτε θέλω να την αγαπήσω, και νομίζω ότι έφέρθη ως τίμιος άνθρωπος, αποφεύγων τό γόητρον της, εις τό όποϊον δεν θά μου ήτο δυνατόν να υποκύψω, χωρίς να καταστῶ άξιος περιφρονήσεως τά εκατομμύρια της δεσποινίδος Δαρλεμών δεν θά λαμπρύνουν τό οικόσημον των Δεσκλοθέλ.

— Κ' εγώ λοιπόν σου λέγω, αγαπητέ μου Άλαϊν, ότι πολύ κακά με γνωρίζεις, αν ένόμισες ότι μ' έπηρεάζει ή μεγάλη περιουσία της Μαρκέλλας.

— Δεν είπ' αυτό.

— Σχεδόν άλλα δεν σου παραπονούμαι δια τούτο· τό αίσθημα αυτό της υπερηφανείας εγώ σου τό ένέπνευσα εκ παιδικής ήλικίας· άλλα δι' αυτό έχω τό δικαίωμα να σου είπω σήμερα, ότι είσαι υπερβολικός. Όσον ποταπόν είνε να υποκριθῆ τις έρωτα δια να νυμφευθῆ προικα, τόσο είνε άνόητος, όταν υπάρχη άμοιβαίος έρωσ, να καταδικασθῶσι δύο όντα αγαπώμενα εις δυστυχίαν, μόνον και μόνον δι' ανισότητα περιουσίας.

— Δεν εύρισκόμεθα αυτού, αγαπητή μου μητέρα. Η δεσποινίς Δαρλεμών μου φαίνεται έρασιμωτάτη και λατρευτή κόρη, και θά την ελάτρευα ίσως, αν δεν ήτο τόσο φοβερά πλουσία. Άλλ' άφ' ότου πρώτην φοράν την είδα, είπα κατ' έμαυτόν ότι είνε δι' έμέ καρπός απηγορευμένος, και έθωρακίστην κατά του θελητήρου, τό όποϊον εξήσκει επ' έμού ή καλλονή της και ιδίως ή γοητευτική απλότης της.

— Και αν αυτή ή άληθώς λατρευτή κόρη, ήτις δεν έχει λόγον ν' άντιστῆ εις την όρμήν της καρ-

διάς της, νομίσῃ ότι δύναται να σ' αγαπήσῃ και ν' αγαπηθῆ, θά είνε και πάλιν καθήκόν σου να την αποκρούσῃς;

— Τί φαντασίαν έχουν αί γυναίκες! Σύ, αγαπητή μου μητέρα, σύ ή λογική προσωποποιημένη, δημιουργείς μυθιστόρημα όλόκληρον και άπίθανον, μόνον πρός υποστήριξιν των ίδεών σου. Μη με τυραννήσῃ, σε παρακαλώ, με υποθέσεις κολακευτικάς. Είπέ μου μάλλον, ότι καλά έκαμα και καλά θά κάμω επιχειρών εν μικρόν ταξείδιον εις την Ισπανίαν. Ω! αν ήτο δυνατόν να νυμφευθῆ κατά την άπουσίαν μου ή Μαρκέλλα!

— Κύτταξέ με κατά πρόσωπον, και βεβαίωσέ με, αν ήμπορείς, ότι ό γάμος της Μαρκέλλας δεν θά σε καθίστα δυστυχῆ.

— Ό Άλαϊν απέφυγε τό βλέμμα της μητρός του, και άπήντησεν.

— Όταν θάσσωμεν έως εκεί, σου υπόσχομαι να σου εξηγηθῶ ειλικρινώς τάς έντυπώσεις μου· άλλα σημαίνει μεσονύκτιον, και καιρός είνε να πλαγιάσῃς, δια να μὴ έχῃς αύριον ήμικρανίαν. Καλήν νύκτα, μητέρα· είπέ μου, ότι είμεθα σύμφωνοι.

— Όχι έντελώς· θά σκεφθῶ ότι με είπες και μετά δύο τρεις ήμέρας όμιλούμεν και πάλιν, αν θέλῃς.

— Χωρίς άλλο. Έν τούτοις, αν ό Κ. Δαρλεμών θελήσῃ να με στείλῃ εις Μαδρίτην, μου δίδεις την άδειαν να δεχθῶ;

— Η ήλικία σου δεν έχει πλέον ανάγκην άδειάς, αγαπητέ μου υίε.

— Έλπίζω ότι ποτέ ή ήλικία μου δεν θά μου δώσῃ τό δικαίωμα να σε λυπήσω δι' αυτό δεν θ' αναχωρήσω, αν δεν τό έχρηγῃς.

— Τό έγκρίνω από καρδίας, αν πρόκηται αυτή ή όδοιπορία να σου κάμῃ καλόν· θά προσπαθίσω να μὴ στενοχωρηθῶ. Καλήν νύκτα, παιδί μου.

— Ότε ό Άλαϊν ένεφανίσθη εις τό γραφεϊον του Κ. Δαρλεμών, εΐχεν ήδη ούτος όμιλήσει μετά της δεσποινίδος Δώμβεϋ. Υπεδέχθη δε τον νεον μετά της συνήθους αυτού ευμενείας, άπόφρασιν έχων να κρύψῃ έντελώς προς αυτόν τό άντικείμενον της μερίμνης του, και να μάθῃ μάλλον παρα της Κ. Δεσκλοθέλ τί έσκέπτετο ό υίός της.

— Λοιπόν, νεε μου φίλε, είπεν, έσκέφθητε την νύκτα; θέλετε πάντοτε να ταξειδεύσῃτε;

— Πλέον παρά ποτε, κύριε, αν δεν σας φαίνωμαι πολύ αρχάριος δια την υποθέσιν αυτήν· έτόλμησα να προτείνω τον έαυτόν μου, διότι έσκέφθην ότι, γνωρίζων την Ισπανικήν και έχων μερικὰς σχέσεις εις την Μαδρίτην ως εκ της εκεί διαμονής μου πρό δύο ετών, ήδυνάμην να χρησιμεύσω εις τά οικονομολογικά σας σχέδια.

— Και δεν σφάλlette. Έκτός τούτου, μολοντί αρχάριος, είσθε σοβαρός άνθρωπος και ό

μόνος ίσως — μὴν υπερηφανευθῆτε δι' αυτό — τον όποϊον θά εξελεγον ως αντικατάστατήν μου· αλλά ή εκεί διαμονή σας θά διαρκέσῃ ίσως πολύ· πρέπει να γείνουν μελέται· επί τόπου· δεν θά στενοχωρηθῆτε να λείψετε από τους Παρισίους επί μήνας ίσως όλους;

— Θα λυπηθῶ ν' αφήσω την μητέρα μου μόνη· αλλά αυτή ή ίδια με παρακινεί, και μ' έβεβαίωσε, πρό μικρού, ότι χάρις εις την φιλίαν της δεσποινίδος Δαρλεμών δεν θά της άπεραίνετα ή άπουσία μου.

— Και εκτός της μητρός σας, δεν λυπεύσθε ότι άφίνετε τίποτε άλλο; . . .

— Τίποτε, φιλιτατε κύριε.

— Μετανοήσας ό· εύθως υπέλαθεν.

— Έκτός μόνον ότι απομακρύνομαι τόσον άξιολόγων φίλων, ως υμείς.

— Ως προς τούτο, κύριε Άλαϊν, είπεν ό Δαρλεμών, γελών, μου φαίνεται ότι ή στερησίς μας δεν θά σας τάραξῃ υπερβαλλόντως.

— Πόθεν ή κακή αυτή ιδέα;

— Έκ του ότι — και δεν τό λέγω δια να σας μεμφθῶ — φαίνεσθε μάλλον ότι αποφεύγετε να ησθε μαζί μας.

— Δεν ήμην εις τά καλά μου πρό τινος, άπήντησεν ό Άλαϊν μετά τινος άμηχανίας, κ' έπροτίμησα να φυλάξω την άδιαθεσίαν μου δια τον έαυτόν μου· θά ήμην άληθώς δυστυχῆς, αν υπέθεσατε. . .

— Μη διαμαρτύρεσαι, παιδί μου· δεν υπεθέσαιμεν τίποτε. Έλυπηθήμεν μόνον, εγώ και ή Μαρκέλλα, ότι σας έβλεπομεν όλιγώτερον συχνά· έπειτα, έμβλημα της άληθούς φιλίας πρέπει να ήνε πλήρης έλευθερία. Τό ελησμόνησα, δια να λάβω την ευχαρίστησιν να σας πειράξω όλίγον. Θα επιστρέψῃτε εις την οίκίαν να προγευματίσῃτε με την κυρίαν μητέρα σας;

— Μάλιστα, κύριε.

— Είπέτε της, σας παρακαλώ, ότι θα έλθω να την ιδῶ εις τάς δύο. Θέλω να βεβαιωθῶ μόνος μου, πριν αποφασίσω την όδοιπορίαν σας, ότι δεν θά μου θυρώσῃ αν σας στείλω τόσον μακράν.

(Έπεται τό τέλος).

— Η δόξα του βίου εξαρτάται εκ της ευγενείας του χαρακτήρος, ήτις είνε τό πολυτιμότερον των αγαθών, διότι άναπληροί πλούτον και αξίωμα, εξευγενίζετ πάν ότάδιον και άνυφοί πᾶσαν θέσιν εις τά θύματα της κοινωνίας. Μείζονα του πλούτου είνε όσον άσκει ή ευγένεια του χαρακτήρος· απολαμβάνει δε όσων και ή φήμη τιμών, ενώ δεν εξεγειρεί τάς αυτές άντιζηλίς.

Τό κάτωτέρω περίεργον άρθρον παραλαμβάνομεν εκ του τελευταίου τευχους του Δελτίου της Ιστορικής και Έθνολογικής Έταιρείας. Η εις αυτό επισυνημμένη πλήρης άπαικῶ άλατος διήγησις, ή περιγράφουσα την θαυματουργόν δύναμιν των άγιων λειψάνων, είνε άπόσπασμα εκ της αυτοβιογραφίας Άθηνάου, πάππου γνωστοτάτων συμπολιτών ήμών. Σ. τ. Δ.

ΠΕΡΙ ΑΓΙΩΝ ΛΕΙΨΑΝΩΝ ΕΞ ΑΝΕΚΔΟΤΟΥ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΥ

Μεταξύ των εθίμων όσα ό χριστιανισμός επί μακράν χρόνον διετήρησε, πρωτεύει ή των ιερών λειψάνων και κειμηλίων λατρεία· κατά τό είδος δε ή πλουτούσα εν τούτοις χώρα ήν ή πρώτη του χριστιανισμού κοιτίς, ή Παλαιστίνη. Εκεί λοιπόν οι ένθεο ζήλω από περάτων της οικουμένης συρρέοντες προσκυνηταί έβλεπον και τον σκίμποδα, έφ' ου καθήμενη ή παρθένος Μαρία έδέξατο δια του αρχαγγέλου Γαβριήλ τό θεϊον άγγελμα, και την δοκόν, έφ' ης ό παΐς Ιησους επέβαινε συμπαιζων τοίς ήλικιώταις, και την κλίνην όπου εν Κανᾶ κατεκλίθη, και την συκήν έφ' ης άπήγγαστο Ιουδας ό Ισκαριώτης, ου μὴν άλλα και τινα των εν τη παλαιᾷ Γραφή αλληγορουμένων, εν οίς και τον άκρογωνιαϊον λίθον. Βαθυμόν δε τοσοϋτον έθρασύνθησαν οι ταϋτα έμπορευόμενοι μοναχοί και μάάλιστα οι της δυτικής εκκλησίας, ώστε και τά κέρατα του Μωυσέως προσέφερον εις προσκύνησιν και τους στεναγμούς Ιωσήφ του τέκτονος και τά δάκρυα του Ιησού Χριστου και τά έζνη των ποδών αυτού και λείψανα πτερύγων των αρχαγγέλων Μιχαήλ και Γαβριήλ.

Φαίνεται δε ότι οι κατέγοντες τά κειμήλια επώλουν εις πολλούς τό αυτό πράγμα, ώστε εύρέθησαν κατόπιν χλαμύδες μεν του Ιησού πλέον της μιάς, λόγχοι δε τετραπλαϊ και ποσότης τιμίου ξύλου υπερβάλλουσα τον όγκον ενός σταυρου. Ουδεις δε των προσκυνητών άπήρηχοτο με χείρας κενάς, διότι εκτός της ευλαβείας δεν ήσαν ευκαταφρόνητα τά εξ αυτών προσποριζόμενα κέρδη, έπειδή εν μεν ταίς μοναίς φυλαττόμενα προσείλκουν άπειρίαν προσκυνητών και πλουσία άφιερώματα, περιαγόμενα δε υπό των καλογήρων έχρησιμευοί ως εύσχημος προς άργυρολογίαν πρόσφασις. Τούτου ένεκα κατήντησαν περιζήτητα και σπανιώτατα, ευτυχώς όμως εύρέθη έτέρα πηγή άκένωτος προς κορεσμόν της διαζώσεως ευσεβείας, των προκεκοιμημένων δηλαδή άγιων τά λείψανα, των όποιων πολλά διετήρουν και μετά μακροτάτου χρόνου παρέλευσιν ανεπάφους τάς σάρκας και δη και τό του προσώπου έρύθημα, άνεδιδον δε ευωδίαν και, τη του Συναξαριστου φράσει, χάριν μετά ήδονης και γλυκύτητος μεμιγμένην. (1)

Η δε θαυματουργός αυτού δύναμις τοσοϋτον διεφημίζετο, ώστε ή άπόκτησις άγιου λειψάνου

(1) Συναξαριστ. ήμετέρας εκδόσεως Τόμ. Δ'. σελ. 198.

ἐνομιζέτο πολυτιμὸν τι γρήμα πάσης θυσίας ἀντάξιον· ἦθεν καὶ διεμελιζόντο ταῦτα πολλάκις ὑπὸ τῶν εὐσεβῶν οὕτως ὥστε ὁ μὲν ἀπεκόμιζε τὴν κόρην, ὁ δὲ τὸν κορμὸν καὶ ἄλλοι τὰς χεῖρας ἢ τοὺς πόδας. Τούτου ὁ ἕνεκα συνέθη ὅ,τι καὶ ἐν τοῖς κειμηλίοις εὐρέθησαν δηλαδὴ πολλὰ σώματα πολλαπλᾶ. Οὕτω φερ' εἰπεῖν τοῦ ἁγ. Ἰουλιανοῦ σώζονται 26 κεφαλαί, 10 δὲ Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ, 6 τοῦ ἁγ. Ἀνδρέου καὶ 17 αὐτοῦ χεῖρες καὶ 30 σώματα τοῦ ἁγ. Παγκρατίου· τοῦ δὲ Ἰγνατίου σώζονται 3 ἄρτια σώματα, 6 κεφαλαὶ καὶ πολλοὶ βραχίονες καὶ κνήμαι, ἂν καὶ ὁ ἅγιος οὗτος ἐγένετο βορὰ τῶν λέοντων. (1)

Ἀφοῦ λοιπὸν τῶν ἁγίων λειψάνων τὰ θαύματα ὡμολογοῦντο οὐ μόνον ὑπὸ τῶν ἀμαθεστέρων, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν λογίων καὶ σεβαστῶν ἀνδρῶν, ἐν χώρῃσι εὐνομούμεναις, δὲν θά φανῆ ἄπορον ὅτι ἐν ἡμέραις δουλείας καὶ ἀμαθείας συνέβαινον καὶ παρ' ἡμῖν ὅσα ἴστορεῖ τὸ ῥῆδε δημοσιευόμενον ἀπόσπασμα ἐξ ἀνεκδότου αὐτοβιογραφίας Ἀθηναίου ἐξ ἐκείνων, τοὺς ὁποίους ἡ σκληρὰ τυραννία τοῦ διαβοήτου Χατζῆ Ἀλῆ τοῦ Χατεκῆ, περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ἀπογυμνωθέντα παντὸς ἀγαθοῦ, ἠνάγκαζε καὶ νὰ ἐκπατρισθῶσι πρὸς σωτηρίαν τῆς ζωῆς.

Τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο δημοσιεύομεν ὡς ἔχει ἐν τῷ πρωτοτύπῳ μόνον τὰς ἀνορθογραφίας ἐπανορθώσαντες. Ἐἶνε δὲ πολλοῦ λόγου ἄξιον οὐ μόνον διὰ τὰ ἐν αὐτῷ μνημονεύμενα γεγονότα, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἀπέριττον καὶ γλαφυρὰν αὐτοῦ φράσιν.

α Τέλος μίαν αὐγὴν μὲ δίδει ὁ πατὴρ μου τὸν γάδορον καὶ τὸν πέρονω καὶ περὶ ἀπὸ τὴν πόρτα τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων (2), καὶ αὐτὸς πέσσει ἀπὸ τὸ τεῖχον καὶ ἐργεῖται καὶ μὲ εὐρίσκει καθὼς μὲ παρήγγειλε, καὶ τραβοῦμε διὰ τὴν Χαλκίδα οἱ δύο μᾶς ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ Καλάμου· ἐξημερωθήκαμε καὶ ὀλημερίσαμεν εἰς ἓνα ῥεῦμα κατὰ τὸ μέρος τῆς Κηφισίας ἦτο εἰς τὰ 1790 πρὸς τὸν Σεπτέμβριον. Ἐκεῖ νυκτώνοντες ἐτραβήξαμεν ἀλλοχόθεν ἕως νὰ ἐδῶμεν ἀπὸ τὸ σύνορον τῆς Ἀττικῆς, καὶ ἐπήγαμεν εἰς Καπαντεῖτη, χωρίον τῆς Λειβαδιᾶς, ἔξω τοῦ συνόρου τοῦ τυράννου· ἀπὸ ἐκεῖ εἰς Κάλαμον ὅπου ἐκεῖ ἠύραμεν πολλοὺς Ἀθηναίους φυγάδας, τὸν Νικόλαον Παππαμάρο, Μεγάλον Πάρπανον, Δημήτριον Καραυλάκην, ἔκτοτε ἐπήγεν εἰς τὸν Ἀλῆ Πασᾶ ἦτο διοικητῆς καὶ καλοφώνος Ἀντώνιον Πιτούρη, Νικό-

(1) Ἐν τινι ῥωσσοκῶ Συναξαριστῇ ἀναγράφεται θαυμά τι ἐκαίσιον, ὅτι ἦλθ. οἱ λέοντες ἐκ σεβασμοῦ δὲν ἔραγον τὴν καρδίαν τοῦ ἁγίου, οἱ δὲ στρατιῶται σκίσαντες αὐτὴν εὗρον κεχαρμένον χρυσοῖς γράμμασι τὸ ὄνομα Ἰησοῦς Χριστός. Οὐκ ἔστι δὲ τοῦτο ἀπορίας ἄξιον, διότι τὸν ἅγιον τοῦτον παιδίον ὄντα ἔλαβεν ὁ Ἰησοῦς καὶ στήσας ἐν μέσῳ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπε τὸ ὑπὸ τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου μνημονεύομενον ἐν κεφ. ΙΗ'. 4. (Συναξ. ἐνθ. ἀνωτέρω, σελ. 326.).

(2) Ἡ πόλις αὕτη τοῦ τεῖχους, νεωστὶ ἀνοικοδομηθέντος ὑπὸ τοῦ Χατζῆ Ἀλῆ, ἔκειτο ἀνεκρῶ περίπου τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ἐν τῇ πρὸς δυσμὰς πλευρῇ τῆς πλατείας Λουδοβίκου. Σ. Ε.

λαον Σκαρβούλην καὶ λοιποὶ. Ἐτραβήξαμεν διὰ τὴν Χαλκίδα μὲ τὸν νησιτικὸν γάδορον ἐμπρός, ἔχοντες ἐπάνω ἓνα δισάκιον μὲ ὀλίγα ῥούχα ἐμπαλωμένα καὶ τὴν παλαιόκαπα τοῦ πατρός μου καὶ μίαν ἀνδρομίδα καὶ εἰς τὸ πογγί ὄλα παράδες ἐξήντα, εἰς τὰ πόδια παλαιοπάπουτσα καὶ τὸ φέσι τρύπιον.

Εἰς τὴν Χαλκίδα πηγαίοντες ἠύραμεν πολλοὺς Ἀθηναίους, παπουτσίδες, σκοινιάδες, ῥαφτάδες, περιβολαρέους, πακάλιδες καὶ σαπουντζίδες, οἱ ὁποῖοι ἦσαν φευγάτοι παρεμπρός· μᾶς ἐδέχθησαν, μᾶς ἐπαρηγόρησαν. Ἐκονέψαμεν εἰς κάποιον Ἀργυρὸν Πούλον Ἀθηναῖον συντεχνίτην τοῦ πατρός μου, μὲ τὸν ὁποῖον καὶ ἐσυνηγόρευσε μαζί· βάζοντας αὐτὸς τὰ σύνεργα ἐλάβαινε κατὰ περισσώτερον.

Εἰς Χαλκίδα δὲν ἦτο τυραννία δοσιματωσχηματική, ἀλλὰ οἱ τούρκοι ἦτον κάκιστοι, ἐσκότων τοὺς χριστιανοὺς διὰ μικρὰς αἰτίας καὶ ἄλλα αἰσχρὰ ἐπραττον εἰς τὰ παιδιά. Βλέποντας αὐτὰ ὁ πατὴρ μου, ἦτον ἓνας Ἀθηναῖος εἰς τὸ χωρίον Βασιλικὸν τῆς Χαλκίδος, μάλις δύο ὥρας μακρὰ, κάποιος Διονύσιος Καϊταγλῆς, παπουτῆς τῆν τέχνην· ἐκατοῖκε εἰς αὐτὸ τὸ χωρίον· ὁ πατὴρ μου μὲ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν διὰ νὰ μὴ εἶμαι εἰς Χαλκίδα ἐμπρός τῶν ἀγρίων καὶ ἀσελγῶν Τούρκων, διὰ νὰ μὲ μάρτη τὴν τέχνην μόνον καὶ μόνον νὰ μὲ ζωοτρέφῃ, ἀλλὰ αὐτὸς ἦτον πολλὰ μέθυτος, καθημερινῶς μὲ ἔδερνε, πλέον πτωχὸς ἀπὸ τὸν πατέρα μου· σχεδὸν ἐπιθυμοῦσα νὰ γεμίσω τὴν κοιλίαν μου. Ὁ πατὴρ μου ἔστειλε κρυφίως καὶ ἔφερεν ἀπὸ Ἀθήνα τὴν μητρίαν μου, καὶ τὴν ἀδελφὴν μου Δροσιάν, μὲ τὴν ὁποίαν δὲν ἔκαμε τέκνον ἕως ἐπτὰ χρόνους ὅπου τὴν εἶχε. Εἰς τὰ 1791 ἐπιάσε θανατικόν. Εἰς τὸ πλησίον μᾶς χωρίον Φίλα ὀνομαζόμενον, ἦτο κεφαλοχώρι ἕως 350 οἰκογένειαις, ποθαίνοντας κάμποσοι τὸ ἐδιάβαλαν ὡς βουρδολακας, ὅτι ἐπήγαμεν καὶ ἐπνιγαν τοὺς ἄλλους, ὅπου τότε αὕτη ἡ πρόληψις ἦτον· ἀλλὰ αὐξάνοντας τὸ κακὸν τοὺς ἔδωσαν νὰ καταλάβουν οἱ φρονιμώτεροι, ὅτι εἶνε πανώλη, ὅπου ἐξέθαπταν τοὺς πεθαμένους καὶ τοὺς ἔκαιαν μὲ σίδερα πυρωμένα εἰς τὴν καρδίαν.

Εἰς τὸ χωρίον Βασιλικὸν ἦτον ἓνας πρωτοσύγγελος τοῦ Σιναιῶν ὄρους, κληρηγμένος ἀπὸ τὸν Χατζῆ Ἀλῆ, ὅπου ἦτον εἰς τὸ μετόχιον εἰς Ἀθήνα, ζητῶν νὰ τὸν τυραννήσῃ· αὐτὸς ἀντίτεινε εἰς τὸν τύραννον ἔχοντας τὸ μωαμέτη τὴν χεῖρα εἰς τὸ χαρτίον, ὅπου οἱ Σιναιῖται εἶνε ἀσύδοτοι· ἀλλὰ αὐτὸς ὁ τύραννος δὲν ἐπαίρνε ἀπὸ αὐτὰ, καὶ ἔφυγεν καὶ ἐκατοικούσεν εἰς τὸ χωρίον Βασιλικὸν, ὅπου εἶχεν ἐκεῖ μετόχι. Ἐπήγα εἰς αὐτὸν καὶ ἐσυγκληθῆν ὡς εἰσεύροντας τὸ Σῶσον Κύριε τὸν λαόν σου, ὅπου εἶχεν ἀνάγκη νὰ πηγαίνωμεν νὰ κάνωμεν ἁγιασμούς, ὅπου ἡ πανώλη ἄπλωσε, τὸ χωρίον ἐσκόρπισε, τὰ Φίλα λεγόμε-

νον, καὶ μετ' αὐτὸν ἐγέμισα τὴν κοιλίαν μου. Ὅπου ὁ Διονύσιος Καϊταγλῆς παπουτῆς μετὰ τόσαις τυραννίαις μ' ἐσθῆκωνεν ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα νὰ ῥάφτω· καὶ μίαν νυχτιὰ μ' ἐσθῆκωνεν ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα καὶ μ' ἔδωκε ἓνα πετσί νὰ πάγω νὰ τὸ μουσκέψω ἔξω τοῦ χωριοῦ, ὅπου ἦταν μία σύναξις τοῦ νεροῦ, πλησίον εἰς ἓνα πηγάδι. Ἐγὼ ἐπήρα τὸ πετσί ἐπήγα τὸ ἔβαλα εἰς τὸ νερό, ἦτο χειμῶνας ἐτραβήχθηκα καὶ ἔμβα εἰς μίαν ἀχυρῶνα βοδιῶν καὶ ἐκεῖ μὲ ἐπῆρεν ὁ ὕπνος. Ἀφοῦ ἐπέρασαν τρεῖς ὥραις σχεδὸν καὶ δὲν ἐγύρισα, ἦλθεν ὁ μάστορῆς μου ζητώντας με· ἦρε τὸ πετσί, δὲν μ' εὐρίσκει ἐμένα. Ἦτον ἀκόμη νύχτα, ὑπωπτεύθη, ὅτι ἔπεσα εἰς τὸ πηγάδι· ὡς σκοτεινὰ κρεμάζει τὸ φανάρι εἰς τὸ πηγάδι νὰ ἰδῆ ἂν εἶμαι πεσμένος. Πρὸς τὴν αὐγὴν ἐξύπνησα καὶ γυροῦν τὸ πετσί, ἀλλὰ τὸ εἶχε παρμένο πηγαίνωμενος εἰς τὸν μάστορά μου, μὲ ἔδωκεν ἓνα ξύλον τόσον, καὶ ἔτσι ἐπήγα εἰς τὸν Σιναιῖτην. Ἐκεῖ χάριτι θεῆς ἐχόρταινα τὴν κοιλίαν μου εἰς τὰ πάντα. Καθημερινῶς ἐπηγαίνωμεν εἰς πολλὰ μέρη καὶ ἐκάνωμεν ἁγιασμόν ἀπὸ τὸν φόβον τῆς πανώλης ὅπου ἐξάπλωσεν, ἢ ἀπὸ τὴν πρόληψιν τῶν βορδολακῶν. Ὁ γέροντάς μου Σιναιῖτης ἦτον γέρος ἐξηκοντούτης καὶ ἐπέκεινα εἰς τοὺς χρόνους, ἦτον καὶ ὀλίγον κουρῆς, εἶχε καὶ ἄλλον ὑπρέτην μεγαλειότερον, Ἀθηναῖος, κάποιος Σπύρος Γροσάρας· αὐτὸς μὲ ἠνάγκαζε νὰ ὑπάγω αὐτοῦ, διηγῶντας εἰς αὐτὸν τὴν δυστυχίαν ὅπου ἐπερνοῦσα εἰς τὸν μάστορά μου.

Ὁ πρωτοσύγγελος Σιναιῖτης εἶχε δύο ζῶα, ἓνα ἄλογον εἰς τὸ ὅποιον αὐτὸς ἐκαβαλλίκευε καὶ ἓνα μούλαρι γέρικο, εἰς τὸ ὅποιον ἐβάνωμεν ἀπάνω τὰ ἅγια λειψάνα καὶ ἄλλαις δύο δισάκκαῖς ἄδειαις διὰ νὰ βάζωμεν τὰς προσφορὰς, προσφερόμενα ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐκάνωμεν τοὺς ἁγιασμούς· εἰς ἀπανουκλιᾶστους, εἰς δὲ τοὺς πανουκλιᾶσμένους ἐπαίρναμε μόνον παράδες, πρὸς ἓνα γρόσι τὸν ἁγιασμόν· βάζοντας τοὺς εἰς τὸ ξεῖδι τοὺς ἐλαμβάνωμεν. Ἀπὸ παντοῦ ἤρχονταν ἄνθρωποι καὶ μᾶς ἐγύρευαν νὰ πᾶμεν νὰ κάνωμεν ἁγιασμούς. Εἰς ὅλα τὰ ἀμπέλια τῆς Χαλκίδος ὅπου ἦτον κατοικημένα παλαιοθεν φαμλικῶς ἦτον ὑποστατικὰ τῶν τούρκων ἐκτεταμένα μὲ οἰκοδομὰς σημαντικὰς, σαράγια ὅπου ἐπήγαμεν ἔλο τὸ καλοκαίρι οἱ Ἀγάδες τῆς Χαλκίδος, καὶ ἐπηγαίναμεν καὶ εἰς ἄλλα πλησίον χωρία. Ἐν ἐνὶ λόγῳ τὸ κακὸν ἤϋξανεν, ἐξαπλοῦτο ἦτον εἰς τὰ 1791 πρὸς τὸν Μάρτιον· καθημερινῶς ἤρχονταν οἱ ἄνθρωποι καὶ μᾶς ἐζητοῦσαν. Ἐγὼ ἔβαλα μίαν σκούφιαν καλογερικὴν καὶ ἔκαμνα ὡς καλογερόπουλον κοντὰ εἰς τὸν γέροντα, νὰ φάλλωμεν τὸ ἀπόδεικνον καὶ τὰ λοιπὰ, ἔχων σκοπὸν ὁ γέροντάς μου νὰ μὲ κάμῃ ὑποτακτικόν του. Ὁ δὲ Σπύρος Γροσάρας ἐκυβερνοῦσε τὰ ζῶα, ἐπουλοῦσε τὰ προσφερόμενα ὅπου μᾶς ἔφερναν, μᾶς ἔδιναν καὶ ἐσυνόζαμεν. Ἡ δύο μεγάλαις δισάκκαῖς κάθε

βοῦδου ἤρχοντο εἰς τὸ μετόχι γεμάταις, ἔχοντας εἰς τὴν μίαν δισάκκαυ καὶ μίαν στάμναν, καὶ ἐζητοῦσαμεν καὶ λάδι, τὰ δὲ λοιπὰ ἦτον κριθάρι, σιτάρι, σύκα, σουτζούκια ὠραία τῆς Χαλκίδος, ὅπου τότε ἔφτανον, καὶ τὰ λοιπὰ, καὶ πρὸς ἓνα γρόσι τὸν ἁγιασμόν· περνοῦντας ὀλίγαις ἡμέραις τὸν αὐξήσαμεν πρὸς παράδες ἐξήντα. Μᾶς ἐπαγγείλε ἐμένα καὶ τοῦ Γροσάρα ὅπου ὄλοι ἐπηγαίναμε μαζί, οἱ τρεῖς καὶ μὲ τὰ δύο ζῶα, ὅτι τὸ πανίον ὅπου βάζουν ἐπάνω εἰς τὴν κασέλα, ἢ μπόλια, καὶ ἀκουμπᾶτε τὰ ἅγια λειψάνα, ὅπου φάλλωμεν τὸν ἁγιασμόν, νὰ τὸ πέρνετε· νὰ λέτε, δὲν κάνει νὰ μείνῃ εἰς αὐτούς, διότι ἀκούμπισαν ἀπάνω τὰ ἅγια λειψάνα. Ἔτσι τὸ ἔργον αὐτὸ τὸ ἀρχίσαμεν, καὶ εἰς ὀλίγαις ἡμέραις ἐσυνάξαμεν κάμποσαις χρυσόπολιαις, πεσικίρια, καὶ ἄλλα, ἕως ὅπου ἐδόθη ὁ λόγος διὰ τὸ πρακτέον καὶ δὲν μᾶς ἔβαλαν πλέον, ἀλλὰ μίαν κασέλαν ἄδειαν, φοβούμενοι μήπως ζητήσωμεν καὶ τὰ ἔσωθεν τῆς κασελῆς, ὅπου ἐπάνω εἰς αὐτὴν ἀκουμποῦσαμεν τὰ ἅγια λειψάνα.

Τέλος ἄρχισαν καὶ οἱ βλάχοι νὰ μᾶς ζητοῦν εἰς τὰ βουνὰ εἰς ταῖς στάναις, μαντριάτων, νὰ πηγαίνωμεν. Ἐκεῖ ὡς κοπιαστικόν καὶ μακρὰ, σκέψης γενομένης, ὁ γέροντάς μου λέγει νὰ κάνωμεν ἓνα τεφτέρι ὡς κόνδικα, καὶ ἅμα ἐφάλλαμεν τὸν ἁγιασμόν δὲν ἐλαμβάνωμεν πληρωμὴν, ὅπου μᾶς ἐδίδαν, ἀλλὰ ἔβαλα ἐγὼ τὸ τεφτέριον καὶ ἔγραφα ὄλων τῶν εὐρισκομένων τὰ ὀνόματα καὶ τοὺς ἐλέγαμεν, ὅτι αὐτὰ τὰ ὀνόματα θέλωμεν τὰ στείλῃ εἰς τὸ μοναστήρι, τὸ Σιναιῖον ὅρος νὰ μνημονεύονται. Τελειωμένου τοῦ γραφίματος τῶν ὀνομάτων ἐλέγαμεν νὰ γράφουν καὶ ὅτι προαιρούνται ἀπὸ προβατίναις ἢ γίδες ἢ τράγους. Εἰς κάθε μανδρὶ ἦτον τρεῖς τέσσερες οἰκογένειαις συγγενικαῖς· τὸ μανδρὶ ἦτον ἀπὸ δύο, τρεῖς γιλιᾶδες γιδοπροβάτων, καὶ ἕως τὰ ἔβωσκαν. Ἔτσι μᾶς ἔγραψαν ὅτι προσφέρουν εἰς ἕκα κεφάλια, ἄλλου πέντε, ἄλλου ὀκτώ καὶ δύο τρία τουλούμια τυροῖν, καὶ κανένα τουλούμι βούτυρον, μᾶς ἔψηναν καὶ ἓνα καλότατον διὰ νὰ φαῖμεν· ἀλλ' ὁ γέροντάς μου δὲν ἔτρωγε κρέας, εἰμὲ αὐγὰ, τυρὶ, βούτυρον, γάλας· εἶχαμεν καὶ εἰς τὸ δισάκιον διὰ τὴν παρασκευὴν αὐγοτάραχον, ἕκταπὸδι ξηρόν. Τὰ δὲ προσφερόμενα ὁ Γροσάρας μὲ τὸ γέρικο μούλαρι τὰ ἐκουβαλοῦσε εἰς τὸ μετόχιον καὶ ἤρχονταν ὀπίσω, ὅπου τὸν ἐπεριμέναμεν καὶ μᾶς εὐρισκεν. Ἀφοῦ ἐπεράσαμεν κάμποσα μανδριά ἐγεινεν ἓνας κατάλογος καλοῦστικος, ἕως 350 γιδοπροβάτων καὶ μία ποσότης τουλομουτιρίων καὶ βούτυρον.

Μᾶς ἦλθεν ἓνας καλόγηρος ἀπὸ τὸ μοναστήριον τοῦ ἁγ. Νικολάου, δύο ὥραις τρεῖς μακρὰ ἀπὸ τὸ μετόχιόν μας, εἰς τὸ χωρίον Βασιλικόν, καὶ μᾶς λέγει νὰ πᾶμεν εἰς τὸ μοναστήριον νὰ κάμωμεν ἁγιασμόν. Αὐτὸ τὸ μοναστήρι ἦτον σημαντικώτατον· ἦτον παγαίμεναις ἕως 25

φαιμελίας από τὰ Φίλα χωρίον ἐξ αἰτίας τῆς πανώλης· ἀλλὰ ἐμολύθη τὸ μοναστήριον ἀποθανόν σχεδὸν ἡμισυ ἀπὸ τὰς φαιμελίας, ὁμοῦ καὶ ἠγρούμενος καὶ μερικοὶ καλόγηροι, καὶ ἦσαν σκορπισμένοι εἰς τὰ βουνά· τὸ μοναστήριον τὸ εἶχον ἐρημον ἀφισμένα. Οἱ καλόγηροι ἔσπεσαν πολλὰ μακριὰ ἀπὸ τὸ μοναστήριον, ὥσάν νὰ εἴμεθα ἐμεῖς μόρτιδες νὰ πᾶμε νὰ ξεπανουκλιᾶσμεν τὸ μοναστήρι. Ἔτσι λοιπὸν ἐμεῖς ἐπήγαμεν τὸ κλειδί τῆς ἐκκλησίας ἦτον εἰς τὴν πόρτα. Ἀνοίγοντας τὴν ἐκκλησίαν, ἡ πρώτη παραγγελία ὅπου μᾶς ἔδωσαν ὁ γέροντάς μας ὁ Συναίτης ἦτον, ὅσα στέφανα ἀσημένια ἦτον ὁμοίως καὶ δύο κανδήλαις, πρὶν ἀρχίσωμεν τὸν ἁγιασμόν εἰς τὰς εἰκόνας, τὰς ἐπήραμεν καὶ τὰς ἐβάλαμεν εἰς δισάκκιον μέσα καὶ ἐπαστρέψαμεν τὸ μοναστήριον, ὕστερον ἀρχίσαμεν τὸν ἁγιασμόν τότε ἦλθαν καὶ οἱ καλόγηροι. Ἀλλὰ τοὺς ἀποθαμένους δὲν τοὺς εἶχαν θάψη βαθεῖα καὶ οἱ σκύλοι, τὰ ἀγρίμια τοὺς εἶχαν ξεθάψη· μόλις ἦτον σαραντισμένοι. Ἔτσι τελειώνοντας μᾶς ἐγραψαν καὶ αὐτοὶ εἰς τὸν κατάλογον μισθῆ ἀποκοπή, γίδες 15.

Εἴμεθα εἰς τοὺς 1791 πρὸς τὸν Μάϊον ἦρθεν εἰδησις ἀπὸ Λεβαδιᾶν, ἄνθρωπος ἐπίτηδες, καὶ ζήτη τὸν γέροντα μὲ τὰ ἅγια λείψανα νὰ πάγη νὰ κάμη ἁγιασμούς διὰ τὴν πανώλην. Τότε πέρνει τὸν Σπύρον Γροσάραν μόνον καὶ πάγει εἰς Λεβαδιᾶν ἐμένα μὲ ἀφίνει εἰς κάποιον Ζαχαρίαν Φυλλαριώτην εἰς τὸ μανδρὶ τοῦ εἰς τὸ χωρίον Μαλίκεντα (3) ἀπ' ἐξω παραγγέλοντάς του αὐτουνοῦ νὰ μοῦ ὀσση ἕναν υἱὸν σου νὰ πᾶμεν εἰς τὰ μανδριά νὰ συνάξωμεν τὰ γιδοπρόβατα μὲ τὸν κατάλογον ἕως νὰ γυρίσῃ ἀπὸ τὴν Λεβαδιᾶν. Ὁ Ζαχαρίας εἶχε θερίση καὶ μετὰ τὸ θέρος ἀποράσισε νὰ πᾶμε ἔτσι λοιπὸν ἐγὼ ἐμεῖνα εἰς τὸν Ζαχαρίαν. Παπούτσια εἰς τὰ ποδάρια δὲν μοῦ ἐμειναν, ἐφόρεσα τὰ τσαρουχάτσα καὶ τὴν ποιμαντικὴν ἀγγούλαν εἰς τὸ χέρι, ἀλλὰ ἕως νὰ γλυτώσῃ τὸ θέρος μούδωσε καὶ ἕνα μικρὸ ὀρεπᾶνι καὶ ἐθέριζα ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐμεθα, καὶ τότε μὲ τὰ γίδια ἐπήγαμεν μαζί μὲ τοὺς υἱοὺς τοῦ Ζαχαρία· εἶνενα καὶ θεριστὴς καὶ ποιμὴν. Γλυτώνοντας τὸ θέρος ἐκινήσαμεν διὰ τὰ μανδριά εἰς τὰ βουνὰ νὰ συνάξωμεν τὰ γραμμένα ἀφισρωμένα· ἔτσι βουνὰ λαγκάδια· εἰς τὸ βουνὸ τὸ Δέλοι τῆς Χαλκίδος ὅπου ἦτον τραθηγμένοι οἱ βλάχοι ἀπὸ τὰ κάτω μέρη ἀπὸ τὴν κάψαν, ἡ μία στάνη ἀπὸ τὴν ἄλλην ἦτον τρεῖς ὥραις μακριὰ, καὶ οἱ βλάχοι μᾶς ἔλεγαν «Γιὰ ἀπόστια ἀπὸ τὴν ραχοῦλαν». Μετὰ 15 ἡμέρας ἐσυνάξαμεν 350 κεφάλια ἀποκάμαμεν ἀπάνω εἰς τὸ Δέλοι καὶ ἔτσι τὰ κατεβάσαμεν εἰς τὰ μέρη τὰ κάτω καὶ ἐγὼ τὰ ἔθωσα· κάθε βράδου τὰ ἀρμέγαμεν, πότε τὴν αὐγὴν.

Ἦτο πρὸς τὸν Ἰούλιον ἦλθεν εἰδησις ὅτι ἦλθεν ὁ γέροντάς εἰς τὸ μετόχι ἀπὸ Λεβαδιᾶ, καὶ ἐμή-

νυσε νὰρίσω τὰ συναγμένα γιδοπρόβατα εἰς τὸν Ζαχαρίαν καὶ νὰ πάγω, διότι ἀνοίξεν ἄλλη πρῶτος καὶ ἀργήσαμεν νὰ προλάβωμεν. Οἱ ἄνθρωποι ἦτον ἐγγὺς νὰ γλυτώσουν τὸ θέρος· πηχαινάμενος ἐπήραμεν μόνον τὸ πακράτζι τοῦ ἁγιασμοῦ καὶ τὸν σταυρὸν καὶ τὴν βρεχτούραν, καὶ ὁ γέροντάς καθάλλα καὶ τὸ μουλᾶρι ἐσπίσω καὶ ὅπου ἐθέριζαν τὸ α-σῶσον Κύριε τὸν λαόν σου» καὶ πέσσαρα δεμάτια εἰς τὸ μουλᾶρι, καὶ ἐμπρὸς καὶ πίσω, εἰς δύο πρεῖς ἡμέραις ἐπήραμεν καὶ ἄλλο ἕνα ζῶον· ἐκάμαμεν καὶ ἡμεῖς μίαν θημωνιὰν καλλιοτέρην ἢ μεγαλειότερην ἀπὸ ἐκείνης ὅπου εἶχαν σπαρμένα. Ἦμεθα εἰς τὸν μῆνα Αὐγούστον, ἦρθεν ἕνα καίκιον εἰς τὸν Δευκαλῆν ὑδροαῖκόν, εἰς αὐτὸ ἐπουλούσαμεν τὸ συναγμένα τυρίον βούτυρον καὶ ὅσοι τράγοι ἦτον καὶ τὰ συναγμένα γιδοπρόβατα. Ἐπαυσε καὶ τὸ θανατικόν.

Τότε ἦλθεν ὁ πατὴρ μου καὶ μὲ ἐντάμωσεν, ὅπου ἔξε μῆνες δὲν εἶχεν εἰδησιὸν πῶς εὐρίσκομαι ἐξ αἰτίας τῆς πανώλης, ἦτον καὶ αὐτὸς ἔξω ἀπὸ τὴν Χαλκίδα, εἰς μίαν ἐσοχὴν εἰς τὰ ἀμπέλια τῆς Χαλκίδος. Οὐμὲν μὲ τὸν γέροντά μου διὰ λόγου μου, πῶς θέλει νὰ μὲ ἔχη· αὐτὸς τοῦ λέγει νὰ μὲ ζωοτρέφῃ μόνον· ὁ πατὴρ μου νὰ μοῦ προμηθεύῃ τὰ ἐγδύματά μου. Ἔτσι ὁ πατὴρ μου δὲν μὲ ἄφησε μαζί του· μ' ἐπήρεν εἰς Χαλκίδα, μὲ βάλει εἰς ἕνα ὀθωμανὸν παπουχτοῦν Οὐστᾶ Μεχμέτη διὰ νὰ μάθω τὴν τέχνην ὅπου εἶχα ἀρχίσῃ. Αὐτὸς ἦτον Ἐμίρης ἀπὸ τὸ γένος τοῦ Μωάμεθ· οἱ νέοι ἐμίριδες εἰς τὸ θρησκευτικὸν ἦτον εἰς ὑπόληψιν καὶ διὰ νὰ εἶμαι διαφερευμένος μ' ἔβαλεν εἰς αὐτόν. Ἐγὼ μικρὸς ὄντας ἐμθαίνα εἰς τὸ χαρέμιόν του, γυναῖκά του, καὶ τὴν ἐθέλεπα καὶ τῆς ἔκαμα καὶ ὑπηρεσίας εἰς τὸ ἐργαστήρι ὀλίγαις ὥραις ἐκάθουμαι εἰς τὴν τέχνην· μὲ εἶχε συμφωνήσῃ, ἕνα γρόσι τὸ μῆνα καὶ νὰ μὲ σέφῃ. Ὁ Οὐστᾶ Μεχμέτης, μάστοράς μου, εἶχε δύο παιδιά, τὸ ἕνα τὸ ἔλεγαν Ἀχμέτην, τὸ ἄλλο Ἰμπραῖμ τὸ μεγαλειότερον· ὁ Ἀχμέτης ἦτο σχεδὸν πέντε χρόνων καὶ ἀκόμη δὲν ἠμποροῦσε νὰ περιπατᾷ ἤμαυν ὑποχρεωμένος νὰ τὸν βαστῶ καὶ νὰ τὸν κουβαλῶ ἀπάνω μου, νὰ κάμνω ὑπηρεσίας εἰς τὸ σπίτι, νὰ κουβαλῶ νερὸ καὶ τὰ λοιπὰ ὅλα τοῦ ὀσπιτίου ὀλίγαις ὥραις ἐπήγαμεν εἰς τὸ ἀργαστήριον, δούλαν δὲν εἶχεν, ἦμον εἰς χρεὸς νὰ κάμνω ὅλας τὰς ὑπηρεσίας τοῦ ὀσπιτίου.

Ὁ Οὐστᾶ Μεχμέτης μάστορής μου, ἡ Ἀγᾶς μου, νὰ εἰπῶ καλλίτερον, συχνὰ ἔκαμεν ταξείδιον εἰς Ἀθήνα διὰ νὰ ζητήσῃ πετσά τῆς πέχνης του, περισσότερον ὅμως διὰ νὰ διασκεδάσῃ μὲ φίλους ἄλλους παπουτσίδες ὀθωμανοὺς εἰς Ἀθήνα, νὰ πίνου, διότι εἰς τὴν Χαλκίδα ὄντας δὲν εἶπε τὸ κρασίον διὰ νὰ μὴ χάσῃ τὴν ὑπόληψιν του ὡς ἐμίρης, ἱερωμένος εἰς τὴν θρησκείαν, καὶ τὸ ταξείδιόν του ἐνισχολοῦσεν ἕνα

μῆνα καὶ ἐπέκεινα εἰς Ἀθήνα. Ἐγὼ ἦμον εἰς τὸ ὀσπιτίον του μὲ τὴν γυναῖκά του· Αἰσὲ καὶ τὰ δύο μικρὰ παιδιά, νὰ ψωνίζω τὰ χρειάζομενα τοῦ ὀσπιτίου, νὰ μὲ βάνῃ ἡ κυρία νὰ μαγειρεύω καὶ τὰ λοιπὰ, κάθε βράδου νὰ μὲ παίρῃ εἰς τὰ μέσα ὀσπιτία τοῦ χαρεμιῦ, νὰ μὲ βάνῃ νὰ τῆς τραγουδῶ. Αὐτὴ ἦτον νέα καὶ διὰ νὰ μὴ ἀκούεται ἡ φωνὴ μου μὲ ἐπήγαμεν εἰς τὰ ἐσώτερα τοῦ ὀσπιτίου. Εἰς αὐτὸ τὸ διάστημα ἐφυγεν ὁ πατὴρ μου ἀπὸ Χαλκίδα μὲ τὴν μητριάν μου καὶ ἀδελφὴν μου καὶ ἐπήγεν εἰς Ἀθήνα ὀπίσω, ὅπου ὁ τύραννος ἐλάφρωσε κάτι τὴν τυραννίαν. Ἦτον εἰς τὰ 1792· ἐγὼ ἐμεῖνα εἰς Χαλκίδα μὲ τὸν Τούρκον Οὐστᾶ Ἀχμέτην, ὅπου εἰς αὐτόν ἔκαμα ὑπὲρ τὸν ἕνα ἡμισυ χρόνον.

Ὁ πατὴρ μου, ὄντας εἰς Ἀθήνα ὁ Ἀγᾶς μάστοράς μου, τὸν παρεκάλεσεν ὅταν ξαναἔλθῃ εἰς Ἀθήνα νὰ μὲ φέρῃ μαζί του διὰ νὰ μὲ ἰδῇ. Ἔτσι λοιπὸν εἰς ἄλλο ταξείδιον μὲ ἔφερον εἰς Ἀθήνα καὶ δὲν μὲ ἄφισε πλέον νὰ ὑπάγω εἰς Χαλκίδα.

Θ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΥΣ

Η ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

Περὶ τῆς νοημοσύνης τῶν ζώων πολλὰ ἔχουσι γραφῆ μέχρι τοῦδε. Νέον αὐτῆς παράδειγμα, θαυμαστὸν ἀληθῶς καὶ συγκινητικώτατον, διηγείται ἐν τῷ τελευταίῳ φύλλῳ τῆς ἐν Παρισίοις ἐκδοδομένης «Ἐπιστημονικῆς Ἐπιθεωρήσεως» αὐτόπτης μάρτυς γενόμενος ὁ γάλλος μηχανικὸς Briot· εἶνε δὲ τὸ ἐπόμενον:

Περὶ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ παρελθόντος ἔτους ὁμιλος ὀρειῶν Ἀλβανῶν διήρχετο τὸν ποταμὸν Δρίνον. Ὁ μῆν Ὀκτώβριος εἶνε ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν οἱ ὀρεινοὶ Ἀλβανοὶ κατέρχονται εἰς τὰς πεδιάδας ἵνα διελθῶσι τὸν χειμῶνα, κατὰ σωροῦς, πάνοπλοι, μετὰ τῶν ἵππων, τῶν βοῶν, καὶ τῶν προβάτων αὐτῶν, κρατοῦντες δεδεμένους τοὺς χοίρους των, τὰ δὲ βρέφῃ ἐπὶ τῶν νώτων τῶν γυναικῶν των.

Ἡ διάβασις ἦτο δυσχερὴς εἰς τὴν πολυπληθῆ ἀγέλην τῶν ζώων, καθότι ὁ ποταμὸς ἦτον ἐξωκωμένος ἐκ τῶν πολλῶν βρογῶν. Μετὰ πολλὰς κραυγὰς καὶ κτυπήματα οἱ Ἀλβανοὶ κατάρθωσαν νὰ ὠθήσωνται πρὸς τὸ πλωτὸν μέρος τοῦ ποταμοῦ μετὰ τῶν τριῶν πωληρίων των. Αἰφνης γηραιὰ τις φορδᾶς, ἕνεκα τοῦ ὑπερμέτρου φορτίου τῆς, παρέμεινεν ὀπίσω τῶν συμπλωτῆρων τῆς, παρασυρμένη ὑπὸ τοῦ ρεύματος. Τὸ πτωχὸν ζῶον ἐχάνετο ἐξ ἄπαντος, διότι ἡ μία καὶ μόνῃ ἐν τῷ ποταμῷ σχεδιά δὲν ἠδύνατο νὰ καταφθάσῃ ἐγκαίρως ὅπως τὴν περισώσῃ.

Ἐν τούτοις ἡ λοιπὴ ἀγέλη εἶχεν ἀφιχθῆ εἰς τὴν ὄχθην, καὶ οἱ νεαροὶ πῶλοι, περιχαρῶς ἐσκίρτων περὶ τὰς μητέρας των· εἰς μόνος ἔστρεχεν

ἀνησυχῶς χρεμετίζων περὶ αὐτῶν. Καὶ τότε οἱ παρῆντες ἐγένοντο μάρτυρες θαυμαστοῦ θεάματος, ἐξ ἐκείνων, ἅτινα οὐδέποτε λησμονοῦνται.

Ὁ νεαρὸς πῶλος ἐπανήλθεν ἐπὶ τοῦ ἄκρου τῆς ὄχτης, ἔστη πρὸς στιγμὴν ἀκίνητος, μὲ φλογερὸς ὀφθαλμοὺς καὶ ἀχνίζοντας μυκτηράς. Αἰφνης ῥήγγυσιν ὀξύν, ἀπερίγραπτον χρεμετισμὸν παρατηρήσας τὴν μητέρα του, τὴν ὁποίαν τὸ ρεῦμα εἶχε παρασύρει μακριὰν, καὶ οὐδ' ἠγωνίζετο πλέον ὅπως σωθῆ. Διὰ τεραστίου πηδήματος ὁ πῶλος ῥίπτεται εἰς τὸν ποταμὸν. Ἀφανίζεται πρὸς στιγμὴν, εἴτα ἐπιφαίνεται, πλέον βραμάλως πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς κινδυνευούσης μητρὸς του. Τὰ κύματα τὸν ἐμποδίζουσι νὰ βλέπῃ ἐμπρὸς του, ἀλλὰ τὸ ζῶον τινάσσεται μὲ πηδήματα καὶ χρεμετισματα, μὲ τεταμένον τὸν λαιμόν, καὶ τὸ ἡμισυ τοῦ σώματος ἔξω τοῦ ὕδατος—ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον πρὸ ὀλίγου μὲ τόσην δυσκολίαν εἶχεν εἰσέλθει εἰς τὸν ποταμὸν μὲ ὄλην τὴν ἀγέλην.

Ἡ μήτηρ ὑψώσασα τὴν κεφαλὴν, ἀπήντα διὰ ῥόγγων διακεκομμένων εἰς τὰς προσκλήσεις τοῦ μικροῦ τῆς. Δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι τὸ ἐνστικτὸν τῆς αὐτοσυντηρήσεως εἶχεν ἐμφυχώσῃ πρὸς στιγμὴν τὴν φορδᾶδα.

Ἐν τούτοις ὁ πῶλος ἔφθασεν εἰς αὐτὴν ταχύτερον τῆς σχεδίας. Τὸ τέκνον ὑπεβάστασε τὴν κεφαλὴν τῆς μητρὸς ἐπὶ τῶν νώτων του, καὶ τὴν ἔσυρε πρὸς τὴν ὄχθην. Ἡ μήτηρ ἐσώθη.

Ὅταν ἐξῆλθε τοῦ ποταμοῦ, ὁ πῶλος περιστρέφετο περιχαρῶς περὶ τὴν μητέρα του, θωπεύων ἰσχυρῶς τὴν κοιλίαν αὐτῆς διὰ τοῦ σώματος. Φαίνεται ὅτι οὗτος εἶνε ὁ τρόπος, δι' οὗ οἱ πῶλοι δεικνύουσι τὴν πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῶν φιλοστοργίαν.

Π'

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ κ. καὶ ἡ Κυρία Ἀγαθοπούλου κάθηνται ἡσυχοὶ εἰς τὸ γεῦμα, ὅτε ὁ διανομεὺς τοῦ τηλεγραφεῖου κομίζει αὐτοῖς τηλεγράφημα.

Ὁ Ἀγαθόπουλος σχίζει τὸ περικάλυμμα, καὶ μόλις ρίψας ἐν βλέμμα ἐπὶ τοῦ τηλεγραφήματος, βάλλει κραυγὴν τρόμου:

—Τηλεγράφημα ἀπὸ τὴν Μασσαλίαν!

—Ἀπὸ τὴν Μασσαλίαν! ἀναφωνεῖ ἡ Κυρία ταρασσομένη, γρήγορα, φίλε μου, πέταξέ το, κ' εἴμπορεῖ νὰ εἶνε μολυσμένον, καὶ νὰ μᾶς φέρῃ τὴν χολέραν!

Καὶ ἐν τῷ ἅμα τὸ ἀθῶον τεμάχιον χάρτου ῥίπτεται εἰς τὸ πῦρ, ἐνῶ οἱ δύο σύζυγοι παρατηροῦσιν ἀλλήλους μὲ βλέμματα ἔμπλεα φρίκης!

Ὁ ἰατρὸς Π. εἰς τὸν ἀσθενῆ— Δὲν μοῦ φαίνεται, φίλε μου, παράξενον πῶς εἶσαι πάντα ἄρρωστος· πρέπει νὰ κινήσῃς, πολὺ νὰ κινήσῃς.

— Μὰ δὲν εὐρίσκω, γιατρέ μου, ἀφορμὴ γιὰ νὰ κινουῦμαι.

— Ἀφορμὴ θέλεις; Δάνεισέ με ἐμένα 500 δραχμαῖς καὶ ἐγὼ σὲ κάμνω νὰ τρέχῃς χρόνια δολόκληρα!

— Τί λές, Σοφία; τὰ μῆλα δὲν μοῦ φαίνονται καλά. Νὰ μὴ μᾶς πιάσῃ καμμιά θέρμη! Δὲν τὰ δίνουμε καλλίτερα τῆς ὑπηρετρίας;

— Τί λές, καλέ; ἀκόμα δὲ δὲν εἶνε καὶ σὲ κατάστασι γιὰ νὰ τῆς τὰ δώσωμε.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Οἱ ῥάθυμοι, ὀρθῶς εἰπεῖν, οὐδέποτε εἶνε ἐντελῶς ῥάθυμοι. Τὸ σῶμα μὲν ἀποφεύγει τὴν ἐργασίαν, ἀλλ' ὁ ἐγκέφαλος οὐδέποτε ἀναπαύεται. Ἐὰν ἐξ αὐτοῦ δὲν φύεται σίτος, φύονται ὅμως ἄκανθαι, αἵτινες ἐπιπροσθούσιν εἰς πᾶν βῆμα καθ' ὅλον τὸν βίον τοῦ ὀκνηροῦ ἀνθρώπου. Κατὰ τὸν ποιητὴν « πρὸς τιμωρίαν ἡμῶν οἱ θεοὶ ἐν τῇ δικαιοσύνῃ αὐτῶν μεταχειρίζονται ὡς κολαστήρια ὄργανα τὰς ἰδίας ἡμῶν κακίας. »

Τὸ μῆκος τῶν ἐτῶν δὲν μαρτυρεῖ τὸ μῆκος τοῦ βίου. Ὁ βίος ἐνὸς ἀνθρώπου μετρεῖται διὰ τῶν ἔργων, αἵτινα ἐξετέλεσεν· ὅσῳ μᾶλλον ἐφάνη ὠφέλιμος, τόσῳ μᾶλλον σκέπτεται, αἰθάνεται, καὶ πράγματι ζῇ· ὁ ὀκνηρὸς καὶ ἀνωφελὴς ἄνθρωπος, οἰονόηποτε καὶ ἂν εἶνε τὸ μῆκος τῆς ὑπάρξεώς του, δὲν ζῇ βίον ἀνθρώπινον, ἀλλὰ φυτικόν.

ΔΙΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἀπὸ τοῦ παρελθόντος φθινοπώρου ἀριθμὸς ἱκανὸς Ἀμερικανῶν μετὰ τῶν οἰκογενειῶν των ὑπάρχει ἐγκατεστημένος ἐν Ἱερουσαλήμ. Πάντες οὗτοι ἀναμένουσι τὴν λίαν προσεχῆ ἔλευσιν τοῦ Σωτῆρος, ἐνώπιον τοῦ ὁποῦ ἅπαξ ἤδη παρέστησαν ἐπὶ τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν φάλλοντες ὕμνου. Πολλὰ γυναῖκες τῆς περιέργου ταύτης αἰρέσεως νομίζουσιν ὅτι βλέπουσιν ὀπτασίας, αἵτινες παρασύρουσιν αὐτάς εἰς ἀληθῆ παραφροσύνην. Ὅταν συνάγονται περὶ τῆς τραπέζης φυλάττουσι πάντοτε μίαν θέσιν διὰ τὸν Χριστόν. Γυνὴ τις μάλιστα ἐκαυχῆθη ὅτι τὸν εἶδε, συνωμίλησε μετ' αὐτοῦ ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν ἄλλων, καὶ ἔλαβε παρ' αὐτοῦ ἀπαντήσεις καὶ ἐντολάς, ἀκατανόητους ὑπὸ τῶν λοιπῶν μαρτύρων τῆς σκηνῆς. Οἱ μὴ ὄντες μεμυημένοι εἰς τὴν αἵρεσιν δὲν εἶνε δεκτοὶ εἰς τὰς τοιαύτας συνεδριάσεις, ἀλλὰ συχνὰ τοὺς προσκαλοῦσιν εἰς ἄλλας συναθροίσεις, ἐνθα ἀκροῶνται ἀσμάτων καὶ δημηγο-

ριῶν, ἐχουσῶν ἐντελῶς βιβλικὸν χαρακτήρα. Οἱ ὀπίθοι τῆς αἰρέσεως, οἵτινες ἐκλήθησαν ἐν πρώτοις προσδοκῶντες, εἶτα δὲ ἀνικηταὶ τοῦ θανάτου καὶ τῆς συμφορᾶς, δὲν ἔχουσιν οὐδὲν τακτικὸν ἐπάγγελμα, ζῶσι δὲ ἐκ τῶν δώρων, αἵτινα ἐν ἀφθονίᾳ στέλλονται πρὸς αὐτοὺς ἐξ Ἀμερικῆς. Ἀναμφιβόλως δὲν θέλουσιν ἐγκαταλίπει τὴν Ἱερουσαλήμ, ἢ μετὰ τὴν ἐξάντλησιν τῶν προσόδων των.

Ἐν Ἀμερικῇ ἤρχισαν νεωστὶ νὰ μεταχειρίζονται τὸν γάρτην εἰς τὴν κατασκευὴν θυρῶν. Ἐπειδὴ αἱ ξύλινοι θύραι ὑπόκεινται εἰς πολλὰς ἀλλοιώσεις, μετὰ τὸν καιρὸν, εἰς σχισμάς, εἰς συστολάς, καὶ τὰ τοιαῦτα, πρὸς ἀποφυγὴν τῶν δυσαρθέτων τούτων ἐπενόησαν θύρας ἐκ συμπεπιεσμένου γάρτου.

Λαμβάνουσι πρὸς τοῦτο ὠρισμένον ἀριθμὸν φύλων χονδρῶν γάρτου ἀναλόγων διαστάσεων, ἀλείφουσι ταῦτα δι' εἰδικῆς τιнос σκευασίας, καὶ τὰ θέτουσι μετέπειτα ὑπὸ ἰσχυρὸν κύλινδρον. Τὰ φύλλα συγκολλόμενα πρὸς ἀλληλα σχηματίζουσι στερεὸν καὶ ὁμογενὲς σῶμα, ὅπερ ἐπαλείφεται ἀκολούθως διὰ χρίσματος ἀντέχοντος εἰς τὸ ὕδωρ καὶ τὸ πῦρ. Αἱ οὕτω κατασκευαζόμεναι θύραι εἶνε πολὺ εὐθηρότεροι τῶν ἐκ μετάλλου, ἐλαφρότεροι τῶν ἐξ ἐλάτης, καὶ, τὸ κυριώτερον, ἀντέχουσιν εἰς πάσας τὰς μεταβολὰς τοῦ χρόνου.

Κατὰ τινὰ στατιστικὴν τῆς καλλιέργειας καὶ κατασκευῆς τοῦ καπνοῦ ἐν Ἑλβετίᾳ, ἡ χώρα αὕτη παράγει 75000 ἑκατόλιτρα καπνοῦ, ἀξίας 6,000,000 δραχμῶν, ἐξ οὗ ἀριθμὸς ὑποδεικνύεται κατανάλωσις 2 χιλιογράμ. κατ' ἄτομον. Κατὰ τοὺς ἀνωτέρω ὑπολογισμοὺς ἡ Ἑλβετία εἶνε ὁ τόπος, ἐνθα καταναλίσκεται ὁ πλεῖστος καπνός, μετὰ τὴν Ὀλλανδίαν καὶ Τουρκίαν.

Κατὰ τὴν « Στατιστικὴν ἐπετηρίδα τοῦ Βελγίου », ὁ πληθυσμὸς τοῦ βασιλείου τούτου κατὰ τὸ 1883 ἀνήρχετο εἰς 5,655,197 κατοίκους, εἰς οὓς προσθετέον 476, 941 Βέλγους, διαμένοντας ἐν τῷ ἐξωτερικῷ. Ἐκ τῶν τελευταίων 432,265 εὐρίσκονται ἐν Γαλλίᾳ. Ὅθεν ὁ ὅλικός ἀριθμὸς τοῦ βελγικοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τὸ 1883 ἦτο 6,132,138, ἐνῶ κατὰ τὸ 1831 μόλις ἔφθανεν εἰς 3,785,814, αὐξήσας ἐν διαστήματι ἡμίσεος αἰῶνος κατὰ 2,346,324. Ἡ ἀναλογία δὲ τῶν γεννήσεων πρὸς τοὺς θανάτους ἦτο κατὰ τὸ 1883 154 γεννήσεις πρὸς 103 θανάτους.

Εἰς 216 ἀγγέλων ἐν Βελγίῳ τὰ διαζύγια κατὰ τὸ 1883, ἐνῶ οἱ γάμοι, κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, εἰς 39,200. Ὅμοιως ὑπολογίζονται 595 αὐτοκτονίαι, ἐξ ὧν 510 ἀνδρῶν καὶ 85 γυναικῶν. Οἱ γινώσκοντες ἀναγνώσιν καὶ γραφὴν ἀναλογούσιν 70 πρὸς 100.